

Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på forskarnivå inom etik och religionshistoria

Bedömargruppens uppdrag

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har gett oss i uppdrag att granska utbildningar som leder till licentiat- och doktorsexamen inom etik och religionshistoria. I bilaga 1 framgår våra bedömningar med vidhängande motiveringar och ett förslag till samlat omdöme för varje granskad utbildning.

Härmed överlämnar vi vårt yttrande till UKÄ.

Bedömargruppens sammansättning

I bedömargruppen ingick följande ledamöter:

- Professor Einar Thomassen, Universitetet i Bergen (ordförande och ämnessakkunnig)
- Professor Peter Nynäs, Åbo Akademi (ämnessakkunnig)
- Biträdande professor Pamela Slotte, Åbo Akademi (ämnessakkunnig)
- Professor Gunnar Heiene, Det teologiske menighetsfakultet (ämnessakkunnig)
- Doktorand Ingela Visuri (doktorandrepresentant)
- Professor Kerstin von Brömssen, Högskolan Väst (arbetslivsföreträdare).

Se bilaga 2 för bedömargruppens jävsförhållanden.

Bedömargruppens arbete

Utvärderingen har utgått ifrån de krav som ställs i högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen (1993:100). I de fall lärosätet ger både licentiat- och doktorsexamen i etik och religionshistoria har dessa utvärderats som en enhet. Underlag för bedömningen har utgjorts av lärosätenas självvärdering inklusive bilagor som utarbetats utifrån *Vägledning för utvärdering av utbildning på forskarnivå*, Universitetskanslersämbetet 2016, allmänna och individuella studieplaner, intervjuer med företrädare för den granskade utbildningen och doktorander. Underlagen redovisas i bilaga 3.

Bedömningsprocessen

Utifrån underlagen har vi gjort en bedömning av utbildningarnas kvalitet utifrån nedanstående aspektområden och perspektiv.

Aspektområden:

- miljö, resurser och område
- utformning, genomförande och resultat
- uppföljning, åtgärder och återkoppling.

Perspektiv:

- doktoranders perspektiv
- arbetslivets perspektiv

- jämställdhetsperspektiv.

Bedömarens preliminära yttrande per utbildning har skickats till respektive lärosäte på delning, för att påpeka eventuella sakfel. Delningstiden var tre veckor. De svar som lärosätena inkom med framgår av bilaga 4. Vi har tagit del av lärosätenas svar, och i de fall där vi gjort bedömningen att det varit relevant har ändringar gjorts i yttrandena.

För bedömarens grupp

Einar Thomassen

Ordförande

Bilaga 1

Bedömargruppens motiveringar

Lunds universitet

Lärosäte	Forskarutbildningsämne	ID-nr
Lunds universitet	Religionshistoria med inriktning islamologi - licentiat- och doktorsexamen	A-2016-11-4128
<p>Aspektområde: Miljö, resurser och område</p> <p>Aspekt: Forskarutbildningsämne</p> <p>Bedömning med motivering: Avgränsningen av forskarutbildningsämnet och dess koppling till den vetenskapliga grunden och beprövad erfarenhet är välmotiverad och adekvat.</p> <p>Medan islamologi av bedömargruppen uppfattas som ett relativt väletablerat ämnesområde internationellt (Islamic Studies, Islamwissenschaft), är ämnesbeteckningen "Religionshistoria med inriktning mot islamologi" mer ovanlig. Bedömarna hade därför önskat en mer detaljerad redogörelse från Lunds universitet för vad denna beteckning innebär, innehållsmässigt såväl som metodiskt. I detta avseende anser bedömargruppen att definitionen "studiet av vad olika personer gör med islam i handling, tal och skrift" är för snäv i förhållande till ämnesbeteckningen. En beskrivning av den religionshistoriska komponenten i undervisningen som en ram kring islamstudierna, hade här välkomnats av bedömarna. Denna oklarhet återkommer också i den allmänna studieplanen, där det enligt ämnesbeskrivningen framstår som om islamologin är en del av religionshistorien, samtidigt som religionshistorien också omtalas som en del av islamologin. Enligt bedömarna framstår i övrigt beskrivningen av de färdigheter som forskarstudierna ska leda till som relativt allmän, men ändå tillräcklig för att kunna anses vara tillfredsställande.</p> <p>Definitionen "studiet av vad olika personer gör med islam i handling, tal och skrift" är en empiriskt inriktad formulering, som enligt bedömargruppens uppfattning överensstämmer med religionsvetenskaplig metodik i allmänhet och som samtidigt ger utrymme för olika metoder, tvärvetenskapliga angreppssätt samt historisk såväl som nutidsinriktad forskning.</p> <p>Forskarutbildningsämnets bredd beskrivs vidare i självvärderingen på följande sätt: "Den forskarstudierande förväntas, vid examen, ha djuplodande kunskaper om islams framväxt och fortsatta historia och idévärld (bredd), islamologiämnets egen historia (bredd), metodologi (bredd), och allmän religionshistoria (bredd)." Detta är enligt bedömarna en adekvat beskrivning av vad som rimligen kan förväntas av en forskarutbildning i islamologi. Bedömargruppen önskar att kursplanen för forskarutbildningen skulle fördjupa sig kring innehållet i utbildningen, men finner inte mycket konkret om vilka områden inom islams historia och teologi som doktoranderna ska behärska för att säkerställa att de får en bred utbildning i ämnet. Istället anser bedömarna att förhållandevis mycket plats ges åt själva islamologins historia och metareflektioner i ämnet. En mycket stor del (45 av 60 högskolepoäng) är dessutom valbar. Bedömargruppen finner det därmed svårt att skapa sig en fullständig bild över forskarutbildningsämnets bredd. I intervjuerna gav dock intryck av att handledarna såg till att doktoranderna fick den nödvändiga bredden genom kursvalet. Trots detta identifierar bedömargruppen här ett utvecklingsbehov, så till vida att de breddkrav som ställs inom utbildningen i högre grad bör formaliseras och specificeras i den allmänna studieplanen.</p>		
Aspektområde: Miljö, resurser och område		

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16**Aspekt: Personal**

Bedömning med motivering: Antalet handledare och lärare och deras sammantagna kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens innehåll och genomförande.

Ämnet har två fast anställda med handledningskompetens. Detta anser bedömargruppen vara ett minimum för en forskarutbildning. Ämnet har dock tillgång till omfattande handledarkompetens i den bredare vetenskapsmiljön vid Lunds universitet, som institutionen också utnyttjar. Denna tillgång anser bedömarna vara helt nödvändig för att kunna upprätthålla forskarutbildningen, dels eftersom den tillhandahåller en bredare pool med specialistkompetens, dels på grund av behovet av reservresurser i händelse av ledighet eller handledarbyte.

Bägge fast anställda har sin huvudsakliga forskningskompetens inom samtida islam, med särskild vikt på islam i Sverige och Europa. Eftersom ämnet i sig omfattar en lång historisk tidsperiod och har en stor geografisk bredd, uppfattar bedömargruppen att handledarkompetensen framstår som något smal och inte helt stå i proportion till utbildningens innehåll och genomförande. Lärosätet poängterar att handledarnas kompetens överensstämmer med doktorandernas val av avhandlingsämne, men bedömargruppen reflekterar över om inte lärosätet inom ett ämne som islamologi, och särskilt som den enda utbildningen inom ämnet i Sverige, också bör göra en aktiv insats för att främja forskning och locka till sig doktorander med större historisk spännvidd såsom exempelvis koranforskning, islams formativa fas eller klassisk islamisk rättsvetenskap. Det förefaller inte heller, enligt bedömarens intryck, som om forskningskompetensen inom dessa områden är välrepresenterad bland de bredare handledarresurserna vid Lunds universitet.

Handledarnas och lärarnas sammantagna kompetens och kompetensutveckling följs systematiskt upp i syfte att främja hög kvalitet i utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Enligt självvärderingen har alla handledare genomgått en grundläggande handledarutbildning eller motsvarande. Kompetensen stärks enligt beskrivningen genom handledarkollegiet, som träffas två gånger per termin och dit "alla anställda huvudhandledarkompetenta lärare är inbjudna". Institutionen erbjuder också olika pedagogiska kurser "som handledare uppmuntras delta i", vilket bedömarna tolkar som att de inte är obligatoriska. Lärosätet nämner att det finns instrument för vidareutveckling av handledarkompetensen, men det framgår inte av självvärderingen om kurserbjudandet faktiskt utnyttjas eller om handledarkompetensen i övrigt förbättras. Bedömargruppen får inte heller intrycket att institutionen arbetar systematiskt med att säkerställa handledarkompetensen utöver grundläggande utbildning, till exempel genom medarbetarsamtal, halvtidsutvärderingar eller doktorandenkäter. Istället uppfattar bedömarna det som att det inte informeras om att det finns utvärderingar av huruvida lärarnas samlade kompetens täcker ämnets samtliga behov.

Kompetensutveckling inom ämnet är enligt lärosätet varje enskild forskares individuella ansvar. Det rapporteras på årsbasis om forskning och andra aktiviteter, men det är oklart för bedömargruppen om ledningen följer upp forskningsaktiviteten genom medarbetarsamtal och dylikt. Som framgår av det ovanstående finner bedömargruppen således utrymme för utvecklingsområden inom denna aspekt, men anser i en sammantagen värdering att aspekten personal bedöms som tillfredsställande.

Aspektområde: Miljö, resurser och område**Aspekt: Forskarutbildningsmiljö**

Bedömning med motivering: Forskningen vid lärosätet har en sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög vetenskaplig nivå och med goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället både nationellt och internationellt.

Det framgår av de insända publikationslistorna och redogörelsen för aktiviteterna i självvärderingen att handledarna är aktiva forskare på internationell nivå med bra nationella och internationella nätverk. Det skrivs fram i självvärderingen och de individuella studieplanerna, samt visar sig vid intervjun med doktoranderna, att denna forskningskompetens och nätverken gynnar doktoranderna. Vidare betonas det i självvärderingen att handledarna är lättillgängliga och har tät kontakt med doktoranderna. Doktoranderna har egna arbetsplatser med kontor och personlig dator.

Enligt självvärderingen har doktoranderna tillgång till två högre seminarier: islamologi och allmän religionshistoria. De kan också gå på högre seminarier inom andra ämnen och delta i enskilda tematiska seminarier och konferenser som anordnas vid institutionen. I den lokala universitetsmiljön finns också Centrum för mellanösternstudier, som beskrivs arrangera seminarier och föreläsningar med bland annat internationella toppforskare, vilket doktoranderna drar nytta av. Anställda vid centrat bidrar också som handledare, och Centrum för mellanösternstudier bidrar också ekonomiskt till forskarutbildningsaktiviteter som doktoranderna inom religionshistoria med inriktning mot islamologi kan delta i. Dessutom beskrivs i självvärderingen att det regelbundet hålls sammankomster med doktorandmiljöerna vid Köpenhamns och Uppsala universitet. Gästforskare inbjuds till seminarierna. Det ordnas studieresor till muslimska länder. Bedömargruppen drar av detta slutsatsen att doktoranden därmed erbjuds en rik miljö med goda möjligheter att lägga fram delar av sina avhandlingar, få respons på sin forskning och etablera nätverk. Vidare anser bedömarna att för en liten doktorandmiljö är inte minst det regelbundna samarbetet med andra institutioner mycket värdefullt. Bedömarna får intrycket av att aktiviteterna och utbudet har ökat under senare tid. Bedömargruppen inser att det inte är lätt att detaljerat beskriva effekten av dessa aktiviteter för doktoranderna utifrån de former som en självvärdering och de individuella studieplanerna erbjuder, men den samlade kvaliteten på utbudet uppfattas av bedömarna utan tvivel som hög.

Självvärderingen visar att ämnets lärare är starkt medvetna om att islam är ett ämne som drar till sig mycket uppmärksamhet i samhället, och att lärarna inom religionshistoria med inriktning mot islamologi driver en aktiv, utåtriktad verksamhet genom framträdanden i media och föredrag. Lärosätet lägger också vikt vid att doktoranderna får utbildning i att förmedla sina kunskaper till media och allmänheten i övrigt. Bedömargruppen får den positiva uppfattningen att reflexivitet och samhällsansvar är en integrerad del av utbildningen, bland annat genom den obligatoriska kursen i islamologins genealogi.

Forskarutbildningsmiljön följs systematiskt upp för att säkerställa hög kvalitet. Resultatet av uppföljningen omsätts vid behov i kvalitetsutvecklande åtgärder och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Doktoranderna har enligt självvärderingen årliga utvecklingssamtal med institutionens forskarutbildningsansvarige, och denna har i sin tur två möten per termin med handledarna. Det hålls även regelbundna möten i handledarkollegiet. Detta anser bedömargruppen ger möjlighet till en kontinuerlig utvärdering av forskarutbildningsmiljön. Det framhävs också i självvärderingen att de täta kontakterna mellan doktorander och handledare i en liten miljö gör det möjligt att följa upp personliga

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

behov och synpunkter på forskarutbildningen genom individuella samtal. Förutom detta anges det inget om regelbundna utvärderingsprocesser för seminarier och övrigt utbud i form av skriftlig återkoppling från deltagarna, vilket bedömaregruppen därför pekar ut som ett utvecklingsområde inom denna bedömningsgrund.

Aspektområde: Miljö, resurser och område**Sammanvägd bedömning av aspektområdet miljö, resurser och område**

Bedömning med motivering: Aspektområdet miljö, resurser och område bedöms sammantaget vara tillfredsställande.

Religionshistoria med inriktning mot islamologi är enligt bedömaregruppen uppfattning en relativt liten utbildning med begränsad bemanning och relativt få doktorander, som drar stor nytta av att tillhöra den större ämnesmiljön vid Centrum för teologi och religionsvetenskap i Lund, och av den nära kontakten med Centrum för mellanösternstudier samt goda nätverkskontakter med internationell forskning. Vidare anser bedömarna att bredden i utbildningen bör formaliseras tydligare, vilket därför identifieras som ett utvecklingsområde för lärosätet.

Utbudet i form av seminarier, kurser och aktiviteter är god och bedöms utifrån bedömaregruppen läsning av självvärderingen hålla hög kvalitet. Däremot anser bedömarna att handledningsresurserna är relativt små i förhållande till ämnets omfattning och mycket faller på en av ämnets professorer, som emellertid ger intrycket av att ha haft en stor insats för att effektivisera forskarutbildningen. Handledarnas vetenskapliga kompetens är god, men något ensidig i förhållande till ämnets bredd, utifrån de iakttagelser bedömarna gjort.

Doktoranderna erbjuds en rik forskarutbildningsmiljö med goda möjligheter att få respons på sin forskning och att etablera nätverk, bland annat beroende på den utvecklade seminarieverksamheten som bedrivs delvis i samverkan med andra institutioner och lärosäten. Det regelbundna samarbetet med andra institutioner är av stor betydelse, då det är en liten forskarutbildningsmiljö. Lärarna inom forskarutbildningsämnet bedriver en aktiv, utåtriktad verksamhet genom framträdanden i media och populärvetenskapliga föredrag. Samhällsansvaret förefaller således utgöra en integrerad del av utbildningen.

Slutligen anser bedömaregruppen att mekanismerna för uppföljning av forskarutbildningsmiljöns kvalitet anses vara tillfredsställande, men att informationen om uppföljningen av handledarnas kompetens inte är tillräcklig och betraktas som ett utvecklingsområde.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat**Aspekt: Måluppfyllelse av kunskapsformen kunskap och förståelse**

Bedömning med motivering: Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar bred kunskap och förståelse både inom forskarutbildningsämnet och för vetenskaplig metodik inom forskarutbildningsämnet.

I självvärderingen redogör lärosätet väl för de styrdokument som reglerar och formar utbildningen, såsom Högskolelagen och -förordningen samt lärosätets egna dokument såsom Föreskrifter för utbildning på forskarnivå och Antagningsordning för utbildning på forskarnivå. Därutöver fakultetsmässiga dokument samt även Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå till doktorsexamen i religionshistoria med inriktning mot islamologi, och ämnesspecifikt Kursplan för

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

forskarutbildningen.

I den allmänna studieplanen stipuleras kraven för behörighet för de som antas till utbildning samt målen för utbildningen. Här framgår bland annat information som berör både allmän och särskild behörighet. För den sistnämnda gäller att sökande ska ha fullgjort minst 120 högskolepoäng i islamologi, religionshistoria, religionsvetenskap eller religionsbeteendevetenskap. Dessutom ska studenten ha framlagt en godkänd uppsats om minst 15 högskolepoäng på avancerad nivå med inriktning mot islamologi, och besitta för avhandlingen nödvändiga kunskaper i källspråken. Bedömargruppen tolkar detta som att den sökande inte kan antas utan särskilda förkunskaper i det specifika forskningsområdet. Bedömarna finner inte att den allmänna studieplanen fäster någon ytterligare vikt vid tidigare dokumenterad kompetens i form av exempelvis vetenskapliga publikationer och forskningsplan. I praktiken ser bedömargruppen det sannolikt att antagningskriterierna leder till att lämpliga kandidater antas till utbildningen, även om bedömarna anser att kraven på förkunskaper i islamologi kunde vara mer specifika.

Vidare konstaterar bedömargruppen att de mål som stipuleras i den allmänna studieplanen i stort motsvarar vad som förväntas i form av en bredd och specialisering inom området inklusive dess metodologi, samt förmåga att tillämpa detta självständigt och kritiskt, och därmed medelst egen forskning bidra väsentligt till kunskapsutvecklingen. Den allmänna studieplanen anger även ramar för utbildningens utformning och söker en balans mellan bredd och specialisering. Utbildningen omfattar 240 högskolepoäng och indelas i kurser (totalt 60 högskolepoäng) och avhandlingsarbete (180 högskolepoäng). Obligatoriska kurser preciseras inte i den allmänna studieplanen, men lyfts fram i självvärderingen. Det framgår här att en fakultetsgemensam kurs är obligatorisk och består av följande moment: Vetenskapsteori, Humanistisk och teologisk forskning, Vetenskaplig publicering samt Rättigheter och skyldigheter. Detsamma gäller kursen "Islamologins genealogi: en kritisk ämneshistoria, 7,5 högskolepoäng". Därutöver rekommenderas enligt självvärderingen doktorander att läsa minst 7,5 högskolepoäng i respektive "Allmän religionshistoria", "Islams historia", "Fördjupad metodologi" samt 3 högskolepoäng "Högskolepedagogik". I samband med de kompletterande intervjuerna bekräftade lärosätet att detta är etablerad praxis.

Bedömargruppen har redan tidigare kommenterat den svaga formaliseringen av utbildningens bredd under aspektområdet miljö, resurser och område. I detta sammanhang vill bedömargruppen anmärka att upplägget för forskarutbildningen är oprecist, då det styrs enbart av en allmän studieplan som anger de sammanlagda målen för de 52,5 högskolepoäng som är ämneskurs i forskarutbildningsämnet utan att precisera detta mera i detalj i form av exempelvis olika kurser. Det innebär att majoriteten av kurserna utformas som litteraturkurser i samråd mellan doktorand och handledare, förutsatt att de inte utgörs av kurser vid andra lärosäten eller ämnen. Det här är en aspekt av utbildningen som på många sätt med fog underbyggs i självvärderingen, bland annat i relation till ämnets potentiella bredd och eklekticism. Detta till trots ser bedömargruppen möjligheter för lärosätet att vidare precisera specifika kursmoduler som motsvarar enskilda lärandemål utan att den nödvändiga specialiseringsmöjligheten går förlorad. Som exempel skulle obligatoriska fördjupningskurser i islamologiska kärnämnen av historisk och teologisk karaktär kunna ingå som explicita krav och kursmoduler för att bättre säkerställa att doktoranderna får en bredd även på denna punkt. Bedömarna uppfattar situationen som att doktorandens val av kurser huvudsakligen beror av huvudhandledarna och hur de skraddarsys för respektive doktorand.

En styrka i valda modell är enligt bedömarna ändå att doktoranderna i självvärderingen påstås inkluderas i utarbetandet av kurslitteraturen. Ett utvecklingsområde för lärosätet skulle dock vara att

även detta kunde formaliseras och systematiseras så att vissa lärandemål i kursplaner kunde utformas med hänsyn till detta. Vidare anser bedömargruppen att kursinnehållet med avseende på bredd framstår som något oklart då det i självvärderingen omnämns att "metodologisk bredd garanteras genom metodologikurs", utöver den betydelse som seminarium och handledning har för detta element. Vad detta innebär i form av konkreta målsättningar och upplägg är för bedömarna oklart, men uppfattar att dels handledning och den individuella studieplanen, samt dels arbetet inom seminarier, föredrag och konferenser får avgörande betydelse för utbildningens innehåll.

Bedömargruppens granskning väcker således frågor om hur bred kunskap och förståelse inom forskarutbildningsämnet och -metoder säkerställs i praktiken, eftersom denna del av examensmålet generellt adresseras genom ganska allmänna formuleringar. Detta rymmer också en fråga om på vilket sätt forskarutbildningens innehåll kommuniceras till de blivande doktoranderna och vilken helhetsförståelse doktoranderna erhåller då studierna inleds.

Systematisk uppföljning görs av utbildningens utformning och genomförande i syfte att säkerställa måluppfyllelsen. Resultaten av uppföljning omsätts i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

I självvärderingen redogörs enligt bedömargruppen på ett trovärdigt sätt för en del av de utmaningar som är förenade med forskarutbildning både i allmänhet och vid detta lärosäte. Det handlar bland annat om frågor relaterade till antagning, finansiering och genomströmning. Här framgår att lärosätet och institutionen är uppmärksamma på detta och även har vidtagit åtgärder för att höja kvaliteten vid utbildningen. Som exempel framhåller lärosätet den positiva utvecklingen att doktorander inom utbildningen de senaste åren utexaminerats inom förväntad tid.

Ämnet utgör en relativt liten enhet vad gäller lärare och doktorander. Bedömargruppen uppfattar det därför naturligt att en stor del av den uppföljning som är av mer allmän karaktär är beroende av formerna för uppföljning inom fakulteten eller vid lärosätet som helhet. I självvärderingen nämns att den ansvariga för forskarutbildningen håller regelbundna utvecklingssamtal med doktoranderna, och arrangerar handledarmöten för återkoppling från dessa på en mer allmän nivå. Vid behov kan eventuella problem även åtgärdas på annat sätt. Det framgår här återigen att det finns en fördel med "den lilla miljön som har tillåtit det personliga mötet och byggt förtroendet mellan doktorand och handledare", och att denna har varit en viktig resurs i ljuset av diverse utmaningar. Modellen verkar fungera i detta sammanhang, men det framgår inte för bedömarna vad som utgör centrala teman i nämnda utvecklingssamtal, och vilket konkret utrymme de i praktiken skapar för olika parter, eller på vilka punkter de bidrar till kvalitetsutveckling. Det framkom vid intervjuerna med lärosätet att det mer omfattande kvalitetsutvecklingssystemet på fakultets- eller lärosätetsnivå ytterligare säkerställer att olika relevanta inslag i forskarutbildningen beaktas. Detta är något som välkomnas av bedömargruppen.

För övrigt utgör de individuella studieplanerna ett centralt verktyg i forskarutbildningens kvalitetssäkring och -utveckling. Det finns ett elektroniskt system för individuella studieplaner som verkar vara väl anpassat för sitt användningsområde. Här tillkännages dock i självvärderingen att implementeringen inte fungerat tillräckligt väl. Det ter sig som om tekniska problem haft en negativ inverkan på motivationen bland doktorander och handledare att använda detta system, och att praxisen följaktligen kommit att variera. Lärosätet har visserligen strävat efter förbättringar, men det är oklart för bedömargruppen hur väl de lyckats. Självvärderingen betonar dock att individuella

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

studieplaner är en del av rutinerna, och att fokus ligger på den roll dessa kan ha för att planera kommande terminer eller år - något som även framkom under intervjuerna. Därtill framhålls i självvärderingen även vikten av etablerade akademiska praktiker - det vill säga exempelvis respons från vetenskapliga tidskrifter, seminarier och inte minst slutseminariet med opponent - och att dessa är centrala kvalitetsutvecklingssystem vid utbildningen. Bedömargruppen vill dock påpeka att detta självfallet är relevant för enskilda arbeten, men att dessa rutiner möjligtvis inte fungerar lika väl för att snabbt fånga upp brister eller problem inom andra delar av forskarutbildningen. I likhet med vad som påpekats ovan angående utbildningens utformning i allmänhet, ser bedömargruppen ett utvecklingsområde i detta att även dessa element skulle kunna tydliggöras i de individuella studieplanerna i form av konkreta inslag och dokumenterade mål redan tidigt i utbildningen.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat**Aspekt: Måluppfyllelse av kunskapsformen färdighet och förmåga**

Bedömning med motivering: Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar samt i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet kan presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt. Doktoranderna visar också förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Lärosätet skriver i självvärderingen att doktoranderna regelbundet förväntas lägga fram sin forskning vid seminarier och konferenser, både lokalt och internationellt. Det läggs således vikt vid framställningar i flera olika vetenskapliga sammanhang. I självvärderingen betonas också att doktorandernas arbeten och muntliga presentationer diskuteras i olika seminarier och sammanhang och att detta stöder både eget och andras lärande. Doktoranderna får även träning när det gäller dessa färdigheter bland annat vid slutseminarier och disputationer. Doktoranderna uppmuntras vidare och ges medel till att delta i internationella och nationella konferenser och nätverksarbete. Medel för detta finns enligt beskrivningen dels tilldelade i tjänsten i form av en klumpsumma att förfoga över under fyra års tid, och dels att söka inom ramen för fakultetens forsknings- och resebidrag.

Bedömargruppen frågar sig dock hur effektivt denna uppmuntran faktiskt är, med hänsyn till att doktorandernas konferenspresentationer i liten grad dokumenteras i det material som lärosätet bifogat. Det framgår inte heller i vilken grad lärosätet ger återkoppling på presentationsteknik som en del av utbildningen.

Enligt självvärderingen har doktoranderna också möjlighet att utveckla sina pedagogiska färdigheter genom att läsa kurser i pedagogik som en del av kursdelen i utbildningen, och det ska finnas två olika kurser tillgängliga. Doktoranderna kan dessutom tilldelas undervisningsuppgifter för studenter på lägre nivå. Här påpekar lärosätet att individuella förutsättningar tas i beaktande. Det betonas i självvärderingen att också seminariediskussioner och handledning även uppfyller behovet för didaktisk inläring. Enligt självvärderingen uppmuntras doktoranderna också att presentera sina kunskaper inför en större publik, bland annat vid de årliga populärvetenskapliga dagarna. Doktoranderna förväntas även skriva artiklar, vilka diskuteras med handledare innan de sänds vidare.

Lärosätet beskriver i självvärderingen att doktorandernas förmåga att hålla tidsramar övas genom kraven på framläggning vid seminarier och konferenser, samt genom undervisningstjänstgöring. Individuella studieplaner används för planeringen av egna studier och forskning, samt för

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

genomförandet av dessa aktiviteter. Samtidigt betonar lärosätet att de individuella studieplanerna inte används som bindande dokument mot doktoranden. Lärosätet beskriver att det har varit ett problem att doktoranderna i många fall inte blir klara i tid. Situationen har dock blivit bättre, vilket delvis förefaller vara ett resultat av strängare antagningskrav. I sin självvärdering skriver lärosätet att sedan 2010 "har ingen doktorand som haft tjänst kvar disputerat senare än några månader efter det att tjänsten tagit slut". Bedömaregruppen drar därmed slutsatsen att institutionen möjliggör för doktoranderna att öva sig i muntlig och skriftlig framställning inför en varierad publik, och att diskutera forskning i olika sammanhang, både vetenskapliga och förmedlingsorienterade enligt tredje uppgiften.

Bedömaregruppen noterar också genom intervjuerna med lärosätesrepresentanter att ett internationellt inslag i utbildningen är relativt framträdande och centralt.

Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Den viktigaste allmänna mekanismen för uppföljning och kvalitetsförbättring, som beskrivs i självvärderingen när det gäller doktorandernas förmåga att tillägna sig kunskaper, är de årliga utvecklingssamtalen mellan doktoranden och den forskarutbildningsansvarige vid institutionen. Vid dessa samtal kan brister i utbildningen upptäckas. Den forskarutbildningsansvarige tar sedan upp eventuella utmaningar i möten med handledarkollegiet som hålls två gånger per termin, eller direkt med handledaren. De individuella studieplanerna, där doktorandernas planering av studier och forskning dokumenteras, följs upp av huvudhandledaren, den forskarutbildningsansvarige och prodekan för forskarutbildning vid fakulteten.

Hur de ovannämnda funktionerna är utformade i detalj och hur lärosätet systematiskt följer upp i övrigt framgår inte tydligt för bedömarna. I självvärderingen pekar lärosätet ändå på en ökande medvetenhet kring värdet av återkoppling och uppföljning. Det betonas att utformningen och användandet av individuella studieplaner har utvecklats i positiv riktning, och att lärosätet har börjat sträva efter att definiera mer exakta allmänna studieplaner. Båda kan ses om centrala måldokument i sig men även som förutsättningar för att utvärdera hur utbildningskrav och utbildningsmål förverkligas på olika sätt, så att centrala färdigheter hos de disputerade säkerställs. Bedömaregruppen anser det positivt att självvärderingen här pekar på att det finns en pågående diskussion inom forskarkollegiet och att detta redan lett till vissa förbättringar.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat**Aspekt: Måluppfyllelse av kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt**

Bedömning med motivering: Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. Doktoranden har också nått fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

De traditionella verksamhetsformerna inom forskarutbildning (inklusive seminarier, handledning, individuella studieplaner, disputation etc.) betonas av lärosätet i självvärderingen som centrala för många aspekter av utbildningen. Dessa verksamhetsformer bidrar i allmänhet även till måluppfyllelse av kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt. Exempelvis bidrar doktorandernas

möjlighet att själva utforma litteraturlistor för kurser till deras intellektuella självständighet. Detta betraktas av bedömargruppen som ett intressant och värdefullt inslag i utbildningen som tjänar flera syften. Överlag betonas alltså i självvärderingen olika former av kontinuerliga, kritiska diskussioner och dialoger inom forskarutbildningen. Lärosätet pekar i sin självvärdering explicit på självreflexivitetens betydelse för utvecklandet av insikter rörande forskarens roll i det vetenskapliga sammanhanget och verksamheten. Dessutom bidrar detta att både religion överlag och islam i synnerhet väcker specifika frågor. De empiriska momenten av många avhandlingsprojekt inbegriper fältarbeten med sina specifika krav, varvid exempelvis frågor av etisk natur också aktualiseras.

Forskningsetik aktualiseras även vid seminarier och i självvärderingen betonas i detta sammanhang så kallade metodseminarier som hålls gemensamt med andra ämnen. Intervjuerna med lärosätet förtydligade för bedömarna vilka former av seminarieverksamhet det handlar om och att dessa är uppbyggda som en gemensam plattform. Eftersom forskarutbildningen är varierande och anpassas efter olika individuella behov gör dessa metodseminarier doktoranderna stor nytta, enligt bedömargruppens uppfattning. Det finns också en inarbetad praxis kring etikprövning vid institutionen. Biträdande prefekten för forskningen är samtidigt etikprövningskoordinator. Huvudhandledare bär enligt självvärderingen ansvar för enskilda ansökningar men doktoranderna bär själv ansvar för att formulera dessa, vilket innebär ett tydligt inlärningsmoment till vilket handledaren bidrar. Det har även arrangerats möten och informationstillfällen om forskningsetik och etikprövning, vilka enligt självvärderingen tjänar den allmänna medvetenheten om forskningsetik. Bedömargruppen identifierar här återigen ett exempel på ett viktigt och väl fungerande element som kunde befästas tydligare och dokumenteras i de individuella studieplanerna som exempelvis ett kursmoment och ett inslag i utbildningen, varför detta anses utgöra ett utvecklingsområde

Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Vad gäller kvalitetsutvecklande åtgärder hänvisar lärosätet i självvärderingen till vad som skrivits om Centrum för teologi och religionsvetenskaps arbete med uppföljning och kvalitetsarbete, vilket får en avgörande betydelse för bedömningen. Enligt självvärderingen genomförde lärosätets humanistiska och teologiska fakulteter 2014 en forskningsutvärdering med externa, internationella sakkunniga, HTRQ14 där Islamologiämnet benämndes som ett av Centrum för teologi och religionsvetenskaps "three main areas of research" tillsammans med patristik och bibelvetenskap. Dessa områden beskrivs som "the strongest arenas with the highest level of international reputation" (HTRQ14: 106). Bedömargruppen efterlyser en mer explicit redogörelse för vad detta innebär med hänsyn till värderingsförmåga och förhållningssätt, och hur detta kommer institutionen till del på ett kvalitetsutvecklande sätt. Dock anser bedömargruppen det rimligt att anta att institutionens mekanismer också på denna punkt fungerar tillfredsställande. I övrigt, vilket även förtydligades under intervjuerna med lärosätet, framstår det för bedömarna som att många delar av utbildningen bidrar till att en konkret uppföljning sker, och att det finns ett konkret kvalitetsutvecklande inslag. Här vill bedömargruppen peka på sättet att arbeta med progression som en central del av utbildningen, de olika element som medvetet kommer in i utbildningen genom planering av de individuella studieplanerna och exempelvis seminarierna samt de internationella inslagen.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat

Sammanvägd bedömning av aspektområdet utformning, genomförande och resultat

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

Bedömning med motivering: Aspektområdet utformning, genomförande och resultat bedöms sammantaget vara tillfredsställande.

Aspektområdet anses överlag av bedömargruppen vara tillfredsställande och bedöms kunna möta de specifika målen som är förenade med denna utvärderings enskilda aspekter och bedömningsgrunder. Därtill uppvisar utbildningen goda modeller vad gäller engagemang av doktoranderna i utbildningens utformning. Däremot vill bedömargruppen peka på vissa utvecklingsområden vad gäller exempelvis studieplanernas upplägg. I högre grad kunde lärosätet sträva efter att explicit garantera bredd och djup inom ämnet, samt examination och uppföljning av exempelvis vissa färdigheter. Den allmänna studieplanen söker en balans mellan bredd och specialisering, där det för närvarande endast finns en obligatorisk delkurs; Islamologins genealogi. Bedömargruppen anser att bred kunskap och förståelse skulle kunna formaliseras mer i den allmänna studieplanen, så att fler delkurser där preciseras. Att i den allmänna studieplanen - och som en följd därav i de individuella studieplanerna - precisera specifika kursmoduler som motsvarar enskilda lärandemål ser bedömargruppen således som ett utvecklingsområde. De mål om såväl bredd som specialisering inom området inklusive dess metodologi vilka stipuleras i den allmänna studieplanen förefaller inte desto mindre uppfyllas väl inom ramen för kursdelen. En styrka med tillämpad undervisningsmodell som bedömarna vill lyfta fram är att doktoranderna deltar i utarbetande av kurslitteraturen. Studieplanernas fungerande implementering bör fortsättningsvis säkerställas eftersom de intar en central roll vid ämnet för frågor om att garantera bredd och djup, för integrering av specifika element, och för progression.

Institutionen möjliggör för doktoranderna att på olika sätt öva sig i muntlig och skriftlig framställning och att diskutera forskningsresultat i såväl populärvetenskapliga som mer akademiska sammanhang. Doktoranderna har också möjlighet att på olika sätt utveckla sina pedagogiska färdigheter, bland annat genom egen undervisning på grundnivå eller avancerad nivå och genom seminarieverksamhet med mera. Det finns även ett par kurser i pedagogik som doktorander kan läsa. Vidare ges interna medel för deltagande i internationella och nationella konferenser och doktoranderna förväntas skriva artiklar för publikation i internationella tidskrifter. Kraven på doktoranderna om att lägga fram texter på seminarier och konferenser samt undervisningstjänstgöringen utvecklar doktorandens förmåga att hålla givna tidsramar. Målen avseende färdighet och förmåga förefaller således uppfyllas väl, fastän specifika färdigheter och förmågor inte motsvaras av särskilda moment i allmän studieplan och individuella studieplaner.

Doktorander har möjlighet att själva utforma litteraturlistor för kurser, vilket bedömargruppen menar bidrar till utvecklandet av intellektuell självständighet hos doktoranden. Detta kommer sig av den modell för kursdelen på forskarutbildningen som består i att den enda formella kursen - förutom en fakultetsgemensam kurs om 7,5 högskolepoäng - till stor del kan upptas av individuella läskurser som bestäms i samråd mellan doktoranden och handledaren. De kontinuerliga, kritiska diskussioner och dialoger som präglar forskarutbildningen bidrar bland annat till utvecklandet av insikter såväl i vetenskapens möjligheter och begränsningar som i dess roll i samhället. Vidare anordnas det metodseminarier i samverkan med andra forskarutbildningsämnen, där inte minst forskningsetiska frågeställningar tas upp till behandling. Bedömargruppen vill lyfta fram dessa ämnesövergripande metodseminarier som ett gott exempel på måloppfyllelse vad avser förmågan till forskningsetiska bedömningar. Dock identifierar bedömargruppen här ett exempel på ett viktigt och väl fungerande element, som kunde befästas tydligare och dokumenteras som exempelvis ett kursmoment och ett inslag i utbildningen, och vilket därför anses utgöra ett utvecklingsområde.

Perspektiv**Arbetslivets perspektiv**

Bedömning med motivering: Utbildningen förbereder doktorander för ett föränderligt arbetsliv.

Religionshistoria med inriktningen islamologi har hittills företrädesvis producerat flest verksamma forskare för arbete inom akademien, och detta anses således vara den vanligaste karriärvägen för de disputerade i miljön vid Lunds universitet. Förutom akademiskt arbete nämns dock i självvärderingen även myndigheter och näringsliv som tänkbara avnämare för disputerade.

Avsaknaden av en alumnverksamhet motiveras i självvärderingen med att ämnesfältet i Sverige fortfarande är litet, men att de flesta känner till verksamma forskare som kan kontaktas inom ämnesområdet. Framtida karriärvägar diskuteras vid handledningssamtal där lämpliga kurser kan väljas i "relation till framtida anställbarhet" som lärosätet skriver i självvärderingen. Handledare inom utbildningen erbjuder även doktoranderna nätverk av både internationella och nationella kontakter att knyta sig till, vilket också sker enligt självvärderingen.

Det finns möjlighet för doktorander att gå två högskolepedagogiska kurser, varav en grundläggande kurs och en fortsättningskurs och där den grundläggande är nödvändig om doktoranderna ska undervisa. Dessutom erbjuds doktorander även en läskurs i religionsdidaktik. Doktorander erbjuds att undervisa på olika kurser i den mån det är möjligt men det framstår för bedömargruppen som denna möjlighet inte ges till alla, vilket därför betraktas som ett utvecklingsområde när det gäller doktorandernas meritering för ett framtida yrkesliv.

I självvärderingen nämns att forskare inom religionshistoria med inriktning mot islamologi har en tradition av att vara aktiva i media och att även doktorander efterfrågas, varvid de på det sättet erhåller viss medieträning. Samtliga aktiva doktorander tar del i diskussionen kring den så kallade tredje uppgiften.

Vid Lunds universitet finns centralt placerade arbetslivscoordinatorer tillgängliga för doktorander i religionshistoria med inriktning mot islamologi, vilket stärker ett arbetslivsperspektiv. Det framgår emellertid inte i vad mån doktorander tar del av aktiviteter anordnade av dessa centralt placerade coordinatorer eller huruvida dessa följs upp vid karriärplanering.

Utbildningens utformning och genomförande följs inte systematisk upp för att säkerställa att den är användbar och förbereder för arbetslivet. Resultaten av uppföljning omsätts inte vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker inte till relevanta intressenter.

Enligt bedömarnas uppfattning verkar inte några systematiska kontakter för information och karriärplanering finnas. Inte heller förefaller någon dialog föras kring ett ömsesidigt kunskapsutbyte mellan forskare/doktorander och myndigheter eller andra intressenter för utbildningen. Samverkan och återkoppling från avnämare synes således vara svag. I självvärderingen betonas att doktoranderna uppmanas av handledare till att delta i sammanhang även utanför forskarvärlden, vilket bedömargruppen ser som positivt men systematiken vad gäller sådana aktiviteter identifieras som ett utvecklingsområde. Religionshistoria med inriktning mot islamologi arbetar inte heller ännu systematiskt med alumnverksamhet, men i självvärderingen nämns att tidigare doktorander finns tillgängliga på sändlistor.

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

Utbildningen bedöms således som användbar både inom och utom akademien. Dock är det i första hand inom akademien som en vidare karriär i första hand planeras, enligt både självvärdering och intervju. Ett systematiskt arbete för att informera om och planera för ett kommande arbetsliv även utanför akademien är således relativt svagt inarbetat i institutionens forskarutbildningsmiljö och här ser bedömargruppen utvecklingsområden. Planering, återkoppling och dialog med omgivande samhälle synes ske framför allt genom handledares individuella aktiviteter gentemot doktoranderna. Här skulle religionshistoria med inriktning mot islamologi som miljö kunna planera för att mer systematiskt arbeta in ett arbetslivsperspektiv genom alumniverksamhet och en tydligare karriärplanering för doktorandernas kommande arbetsliv även utanför akademien.

Sammantaget bedöms arbetslivets perspektiv vara tillfredsställande.

Perspektiv

Doktoranders perspektiv

Bedömning med motivering: Utbildningen verkar för att doktoranderna tar en aktiv del i arbetet med att utveckla utbildningen och lärprocesser.

I självvärderingen beskrivs doktoranderna finnas representerade i ett flertal formella organ enligt förväntan. Den lokala forskningsmiljön beskrivs av lärosätet som inkluderande och stöttande med goda tillfällen för informella och kollegiala samtal då doktoranderna har möjlighet att framföra synpunkter. Avhandlingsprojekten planeras i dialog med handledaren och doktoranderna förefaller ha ett gott inflytande i processen. Doktoranderna har, i dialog med handledarna, inflytande över bland annat litteraturlistor, och det finns även möjlighet att inrätta avhandlingsformen efter den individuella doktorandens specifika projekt och behov. Bedömargruppen vill lyfta fram detta som ett positivt exempel på doktorandinflytande. Miljön som sådan är relativt liten med få doktorander, men utgör samtidigt en del av en större universitetsmiljö med internationella gäster och goda möjligheter till finansiering för konferensdeltagande och utlandsresor. Doktoranderna har tillgång till nationella såväl som internationella nätverk och uppmuntras till att ta del av dessa.

Utbildningen följs systematiskt upp för att säkerställa att doktorandinflytandet används i kvalitetssäkring och utveckling av utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Ansvaret för en systematisk uppföljning med avseende på eventuell strukturell problematik ligger hos biträdande prefekt med ansvar för forskarutbildningsfrågor. Denna möter doktoranderna vid det årliga utvecklingssamtalet, vilket utgör en känd kanal där doktoranderna vid behov kan uttrycka kritik mot sin/sina handledare. I underlaget framkommer dessutom ett konkret exempel på ett handledarbyte som just nu genomförs enligt doktorandens önskemål. Bedömargruppens intryck är att uppföljning av doktorandinflytande sker, med ett visst mått av systematik i form av de årligen återkommande utvecklingssamtalen.

Sammantaget bedöms doktorandernas perspektiv vara tillfredsställande.

Perspektiv

Jämställdhetsperspektiv

Bedömning med motivering: Ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningens utformning och genomförande.

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

Lärosätet framhåller i sin självvärdering att det finns en lång tradition av att arbeta med genus och jämställdhet inom ämnet. Vidare hävdar lärosätet att en kontinuerlig vetenskaplig analys kring bland annat makt och genus stärker doktorandernas och forskarnas medvetenhet om jämställdhetsfrågors relevans. Bedömargruppen ser positivt på att lärosätet betonar det medvetna arbetet för att skapa en seminariekultur som aktivt ger utrymme och röst till alla.

Centrum för teologi- och religionsvetenskap som grupp uppfattas av bedömargruppen som könsmässigt homogen. Forskarutbildningsämnet religionshistoria med inriktning islamologi har en kvinnlig doktorand som uppbär lön. I självvärderingen framkommer även att miljön historiskt dominerats av män, med elva män och fyra kvinnor som tidigare disputerat. Bedömarna uppfattar dock under intervjuerna en genusmedvetenhet och lärosätet beskriver en strävan att skapa en inkluderande möteskultur. Två av doktoranderna (en man och en kvinna) har fokus på genus i sina avhandlingsprojekt.

Vid en intervju nämns ett samtalsforum för mastersstudenter (den så kallade mastersträffen), som drivs av den kvinnliga professorn i religionshistoria där potentiella forskningstalanger uppmuntras att söka sig vidare studier på forskarnivå. Lärosätet hävdar att detta bidragit till en förbättrad könsbalans hos de sökande till forskarutbildningen. Ledningen beskriver ett proaktivt förhållningssätt med en medvetenhet kring mångfald, vilken exempelvis avspeglas i form av rekrytering av doktorander med olika bakgrund.

I självvärderingen nämns att biträdande prefekt med ansvar för forskarutbildningsfrågor har tagit initiativ till en gemensam dag under hösten 2017 med institutionen för genusvetenskap. Vid intervjun framkom att nätverket berikas av de kvinnliga akademiker inom Religionshistoria samt Centrum för mellanösternstudier i Lund som institutionen aktivt samverkar med.

Systematisk uppföljning görs inte för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande främjar jämställdhet. Resultaten av uppföljning omsätts inte vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker inte till relevanta intressenter.

Rörande den systematiska uppföljningen hänvisar lärosätet i självvärderingen liksom tidigare till det årliga utvecklingssamtalet med den forskarutbildningsansvarige, vilket beskrivs som en "känd kanal" för att uttrycka kritik mot handledningen. Det framgår dock inte om jämställdhetsfrågor lyfts inom dessa samtal. Den forskarutbildningsansvarige återkopplar till handledarkollegiet alternativt till medarbetare och ledningen, om oegentligheter framkommer. Bedömargruppen uppfattar vidare att det finns en strävan att beakta jämställdhet inom forskarutbildningen redan från mastersnivå så till vida att jämställdhet beaktas i samband med antagning, samt under själva doktorandperioden. Det framgår dock inte för bedömarna hur en systematik uppföljning sker, vilket därför identifieras som ett tydligt utvecklingsområde för lärosätet.

Sammantaget bedöms jämställdhetsperspektivet vara tillfredsställande.

Aspektområdet: Uppföljning, åtgärder och återkoppling**Sammanvägd bedömning av aspektområdet uppföljning, åtgärder och återkoppling****Bedömning med motivering:** Aspektområdet uppföljning, åtgärder och återkoppling bedöms sammantaget vara tillfredsställande.

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

Utifrån bedömarnas tolkning av självvärderingen och intervjuerna verkar den viktigaste mekanismen för uppföljning, åtgärd och återkoppling ligga hos biträdande prefekt med ansvar för forskarutbildningsfrågor. Denna person har årliga medarbetarsamtal/utvecklingssamtal med varje doktorand och har möten med handledarkollegiet två gånger per termin. På så sätt, anser lärosätet, fångas eventuella brister i handledningen upp, och återkoppling ges vid behov till dem det berör. Bedömargruppen anser att detta är viktigt för handledarnas möjlighet till kompetensutveckling i handledarrollen, för den enskilda doktorandens genomförande av utbildningen, för doktorandens karriärplanering (arbetslivsperspektivet), för tillvaratagandet av doktorandens intressen (doktorandperspektivet) samt även i vissa fall för jämställdhetsperspektivet. Den forskarutbildningsansvarige återkopplar såväl till den enskilda handledaren och doktoranden som till handledarkollegiet som helhet när det faller sig naturligt.

Bedömargruppen får inte heller intrycket att institutionen arbetar systematiskt med att säkerställa handledarkompetensen utöver grundläggande utbildning, till exempel genom medarbetarsamtal, halvtidsutvärderingar eller doktorandenkäter. Således uppfattas detta som ett utvecklingsområde.

Bedömargruppens intryck är att återkoppling vad gäller doktorandernas måluppfyllelse främst genom slutseminariet, men ges även under pågående studier, genom seminarieinlägg, presentationer och konferenser. De forskarstuderandes utveckling följs upp genom de individuella studieplanerna. Karriärplanering uppges i självvärderingen vara ett ämne som togs upp på doktoranddagen 2016. I övrigt finns det också enligt självvärderingen en koordinator för etikprövning vid institutionen.

Emellertid frågar sig bedömargruppen om den forskarutbildningsansvariges verksamhet, vilken utan tvivel är helt avgörande, räcker för ett överordnat och långsiktigt kvalitetssäkringsarbete som beaktar alla aspekter av forskarutbildningen. I bedömningen ovan har bedömargruppen bland annat angett att studieplanens precisionsgrad, den allmänna uppföljningen av måluppfyllelsen och arbetslivsperspektivet är områden där behovet av en högre grad av systematik och av strategiskt arbete med kvalitetsutvecklingen föreligger. Det finns således utvecklingsmöjligheter beträffande dessa uppföljande inslag i forskarutbildningen.

Institutionen redogör för en del av de utmaningar inom forskarutbildningen, vilket berör antagning, finansiering och genomströmning. Ämnet utgör en relativt liten enhet. En fördel med detta som beskrivs i självvärderingen är att det underlättar "det personliga mötet" mellan doktorand och handledare. Bedömargruppen välkomnar dock att mer omfattande kvalitetsutvärderande system på lärosätetsnivå även beaktas.

Vad gäller kvalitetsutvecklande åtgärder hänvisar lärosätet i självvärderingen till vad som skrivits om Centrum för teologi och religionsvetenskaps arbete med uppföljning och kvalitetsarbete. Bedömargruppen hade välkomnat en mer explicit redogörelse för hur detta kommer institutionen till del på ett kvalitetsutvecklande sätt.

Samlat omdöme: Hög kvalitet

Bedömning med motivering: *Sammantaget visar underlagen att utbildningen håller hög kvalitet.*

Eftersom bedömarna finner ämnesbeteckningen "Religionshistoria med inriktning mot islamologi" mer ovanlig hade bedömarna därför önskat en mer detaljerad redogörelse från Lunds universitet för vad denna beteckning innebär, innehållsmässigt såväl som metodiskt. Den religionshistoriska ramen för studiet är något otydlig, och de grundläggande kunskaper och färdigheter inom islamologi studiet ska garantera är inte tillräckligt beskrivna. Bedömargruppen anser därför att det finns utrymme för utveckling i fråga om preciseringen av breddinnehållet i forskarutbildningen i islamologi. Intrycket är att utbildningsupplägget är i stor mån individualistiskt och eklektiskt och att det behöver en tydligare kärna. Bedömargruppen finner det således svårt att skapa sig en fullständig bild över ämnets bredd som forskarutbildning. Vid intervjuerna framkom dock ett betryggande intryck av att handledarna såg till att doktoranderna fick den nödvändiga bredden genom kursvalet, men bedömargruppen ser ett behov av att de breddkrav som ställs inom utbildningen i högre grad formaliseras och specificeras i kursplanen. Som den enda specialiserade utbildningen i islamologi i Sverige har utbildningen också ett nationellt ansvar, som kunde artikuleras tydligare.

Enligt bedömargruppens uppfattning är forskarutbildningen i islamologi relativt liten, med minimumbemanning och få doktorander. Samtidigt finner bedömarna personalen vara kvalificerad, om än med något ensidiga primärkvalifikationer. Det samlade undervisningsutbudet är dock rikt och handledarkompetens bred vid Lunds universitet, något som institutionen också utnyttjar. Enligt självvärderingen har alla handledare genomgått en grundläggande handledarutbildning och kompetensen stärks genom handledarkollegiet som träffas två gånger per termin. Kompetensutveckling inom ämnet är dock enligt lärosätet varje enskild forskares individuella ansvar. Det framgår för bedömarna att handledarna är aktiva forskare på internationell nivå med godo nationella och internationella nätverk, som även kommer doktoranderna till gagn. Bedömargruppen får den positiva uppfattningen att reflexivitet och samhällsansvar är en integrerad del av utbildningen, och kan sammantaget konstatera att aspektområdet miljö, resurser och område bedöms som tillfredsställande.

Det samma gäller aspektområdet utformning, genomförande och resultat, som likaså sammantaget bedöms som tillfredsställande. Den allmänna studieplanen anger även ramar för utbildningens utformning och söker en balans mellan bredd och specialisering. En styrka är enligt bedömarna ändå att doktoranderna i självvärderingen påstås inkluderas i utarbetandet av litteraturlistorna. Ett utvecklingsområde för lärosätet skulle dock vara att även detta kunde systematiseras på ett allmänt plan i form av kursmål. Bedömarna uppfattar att dels handledning och den individuella studieplanen, samt dels arbetet inom seminarier, föredrag och konferenser får avgörande betydelse för utbildningens innehåll, och för dess progression och kvalitetsutveckling.

I självvärderingen redogörs enligt bedömargruppen på ett trovärdigt sätt för en del av de utmaningar som är förenade med forskarutbildning och som relaterar till antagning, finansiering och genomströmning. Som exempel på åtgärder som vidtagits påpekar lärosätet på den positiva utvecklingen på genomströmningen. Bedömargruppen noterar också genom intervjuerna med lärosätesrepresentanter att ett internationellt inslag som relativt framträdande i utbildningen. För övrigt utgör de individuella studieplanerna ett centralt verktyg i forskarutbildningens kvalitetsssäkring och utveckling. Den ansvariga för forskarutbildningen beskrivs i självvärderingen hålla regelbundna utvecklingssamtal med doktoranderna där problem kan lyftas och åtgärdas. Det framgår att lärosätet

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

försöker skapa en fördel av "den lilla miljön som har tillåtit det personliga mötet och byggt förtroendet mellan doktorand och handledare", och att det har varit viktig resurs. Däremot framkom vid intervjuerna med lärosätet att ett mer omfattande kvalitetsutvecklingssystem på fakultets- eller lärosätetsnivå ytterligare garanterar att andra relevanta delar beaktas, vilket välkomnas av bedömargruppen.

Lärosätet skriver i självvärderingen att doktoranderna regelbundet förväntas lägga fram sin forskning i flera vetenskapliga sammanhang, såsom vid seminarier och konferenser, både lokalt och internationellt. Doktorandernas anges ha möjlighet att själva utforma litteraturlistor för kurser, vilket bedömargruppen betraktar som ett intressant och värdefullt inslag i utbildningen som tjänar flera syften. Överlag betonas i självvärderingen olika former av kontinuerliga, kritiska diskussioner och dialoger inom forskarutbildningen. Den befintliga utbildningen håller enligt bedömarnas intryck grundläggande hög kvalitet. Ett utvecklingsområde är dock att studieplanernas fungerande implementering fortsättningsvis bör säkerställas eftersom de intar en central roll vid ämnet för frågor om att garantera bredd och djup, för integrering av specifika element, och för progression. Eftersom doktorandernas konferenspresentationer endast i begränsad omfattning verkar dokumenteras i de bifogade individuella studieplanerna vill bedömargruppen också peka på detta som ett utvecklingsområde.

Ett annat område där bedömargruppen funnit det klart önskvärt med ytterligare utveckling är arbetslivsperspektivet, där hänsyn till den eventuella arbetsmarknaden utanför de akademiska karriärvägarna inte anses ha inarbetats i utbildningen i tillräcklig utsträckning. Doktoranders perspektiv anses av bedömargruppen att vara väl beaktade. Jämställdhetsperspektivet bedöms delvis vara integrerat i utbildningens utformning och genomförande, men inte minst en systematisk uppföljning av detta utvecklingsarbete utgör ett tydligt utvecklingsområde. Bedömargruppen konstaterar att det överlag finns mekanismer för uppföljning och återkoppling, men även dessa avser i högre grad det individuella planet än ingår i ett långsiktigt kvalitetsförbättringsarbete vid institutionen. Överlag anser dock bedömargruppen att forskarutbildningen i Religionshistoria vid Lunds universitet som helhet karaktäriseras av hög kvalitet.

Stockholms universitet

Lärosäte Stockholms universitet	Forskarutbildningsämne Religionshistoria - licentiat- och doktorsexamen	ID-nr A-2016-11-4126
---	--	--------------------------------

Aspektområde: Miljö, resurser och område
Aspekt: Forskarutbildningsämne

Bedömning med motivering: Avgränsningen av forskarutbildningsämnet och dess koppling till den vetenskapliga grunden och beprövad erfarenhet är välmotiverad och adekvat.

I självvärderingen från Stockholms universitet beskrivs forskarutbildningsämnet religionshistoria som humanistiska kulturstudier fria från konfessionella bindningar. Det omfattar historiska studier av religiösa traditioner såväl som studier av religion i samtiden med hjälp av etnografiska och andra metoder, som kan användas för att studera samtidsreligion. Ämnet spänner metodmässigt över flera ämnen. Vidare är det kritiskt historiserande och icke-essentialistiskt och lärosätet läggs vikt vid begreppsmässig medvetenhet och reflektion. Beskrivningen i självvärderingen anses av bedömarna överensstämma med en allmänt vedertagen förståelse av ämnet. De kunskaper och färdigheter som forskarutbildningen i ämnet ska leda till har generellt beskrivits på ett för bedömargruppen tillfredsställande sätt.

Studieplanen överensstämmer med nationella riktlinjer, enligt bedömargruppens uppfattning. I dessa läggs vikt vid såväl bred kunskap och systematisk förståelse av forskningsområdet, som vid djup specialistkunskap samt förmåga att självständigt framställa ny kunskap. Kunskapsbredden i ämnet tillvaratas särskilt genom kursdelen (60 högskolepoäng), som omfattar obligatoriska kurser i religionshistoriska forskningstraditioner (7,5 högskolepoäng) och religionshistorisk teori och metod (7,5 högskolepoäng) samt allmän vetenskapsteori och etik (7,5 högskolepoäng), förutsatt att doktoranden inte tidigare har tillgodogjort sig motsvarande kurs. Därutöver ska doktoranderna läsa kurser motsvarande 37,5 (eller 45) högskolepoäng, som ska uppfylla kraven på bred kunskap och systematisk förståelse.

Huvudhandledaren har ansvaret för att doktoranden väljer kurser som uppfyller målen. I självvärderingen upplyser lärosätet att kandidaternas kursval också diskuteras i handledarkollegiet. Bedömargruppen anser det som positivt att tolkningen och implementeringen av studieplanens krav inte bara ligger på den enskilda handledarens ansvar, även om handledarkollegiet inte har tilldelats en formell godkännandefunktion på denna punkt. Det framstår för bedömarna ändå som en viss osäkerhet huruvida graden av valfrihet, och det relativt informella tillvägagångssättet vid val av kurser för den enskilda doktoranden, garanterar tillräcklig bredd i utbildningen. Bedömargruppen efterlyser här tydligare krav på bredden i utbildningens utformning.

Aspektområde: Miljö, resurser och område
Aspekt: Personal

Bedömning med motivering: Antalet handledare och lärare och deras sammantagna kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens innehåll och genomförande.

För tillfället har institutionen enligt självvärderingen fyra kompetenta handledare och ytterligare två förväntas få docentkompetens inom kort. Bedömarna uppfattar att ämnet verkar vara välförsett med handledare i förhållande till det relativt låga antalet doktorander i utbildningen (13 stycken, av vilka sju

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

inte hade någon aktivitet under höstterminen 2016). Den ämnesmässiga specialistkompetensen håller en god fördelning över ämnesområdet, regionalt, historiskt och metodiskt. Externa bihandledare anlitas också vid behov. Lärarkollegiets ålderssammansättning är sådan att handledningsresurserna anses säkrade över tid. I självvärderingen anger lärosätet att inte alla anställda har fått handledningspedagogisk utbildning, men att denna brist nu följs upp.

Varje doktorand har minst två handledare, och i vissa fall utnyttjas externa handledare. Enligt självvärderingen kräver fakulteten att huvudhandledaren ska vara anställd vid Stockholms universitet. I praktiken förekommer det emellertid att den externa handledaren har den verkliga rollen som huvudhandledare. Bedömargruppen ifrågasätter om detta inte är att kringgå fakultetens krav på att huvudhandledaren ska vara intern, och om en sådan praxis är ämnesmässigt och administrativt lämplig, både för doktoranden och för ämnesmiljön. Bedömarna finner det fördelaktigt för båda parter att försöka uppnå bästa möjliga överensstämmelse mellan de antagna doktorandernas projekt och personalens forskningskompetens och forskningsintressen.

Handledarnas och lärarnas sammantagna kompetens och kompetensutveckling följs systematiskt upp i syfte att främja hög kvalitet i utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

I självvärderingen nämner lärosätet brister i handledarnas pedagogiska utbildning, bland annat grundläggande handledarutbildning, och att lärosätet nu tar tag i detta så att alla handledarna ska ha fått en sådan utbildning under det kommande året. Prefekten har ansvaret för detta, och en handlingsplan genomförs nu för att säkerställa att alla handledare har fått en sådan utbildning. Det finns dessutom möjlighet för forskarutbildningshandledare att gå en endagskurs utöver den grundläggande handledarutbildningen.Handledarkompetensen förstärks vidare genom samarbetet i ett handledarkollegium, som nu beskrivs ha fått en tydligare formalisering. Slutligen finns det en studierektor för forskarutbildningarna vid institutionen som har ansvar för att sprida information om forskarutbildningsfrågor. En ämnesansvarig har utvecklingssamtal med handledarna. Enligt bedömarnas uppfattning uppmärksammar lärosätet således vikten av professionell handledarkompetens och arbetar också med att säkra denna. Vidare finns det rutiner för kontroll, uppföljning och implementering på detta område.

Den vetenskapliga kompetensutvecklingen ligger på de anställdas eget ansvar och befattningarna ger stort utrymme för egen forskning (minst 30 procent för lektorer och minst 40 procent för professorer), enligt bedömarnas uppfattning. De anställda rapporterar sin publiceringsverksamhet regelbundet, men det anges inte i självvärderingen om de har utvecklingssamtal med ledningen om sin egen forskningsaktivitet. Institutionen beskriver ett stödsystem som bistår de anställda forskarna med projektutformning och ansökningar om externa forskningsmedel. Både det pedagogiska och det vetenskapliga kompetensutvecklingsarbetet vid institutionen vinner bedömargruppens positiva uppmärksamhet, som således noterar att det finns tillfredsställande mekanismer för kontroll, uppföljning och genomförande inom detta område.

Aspektområde: Miljö, resurser och område**Aspekt: Forskarutbildningsmiljö**

Bedömning med motivering: Forskning vid lärosätet har sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög vetenskaplig nivå och med goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället både nationellt och

internationellt.

Det framgår för bedömaregruppen av de insända publikationslistorna och redogörelsen för aktiviteterna i självvärderingen att handledarna är aktiva forskare på internationell nivå med goda nationella och internationella nätverk. Självvärderingen beskriver att denna forskningskompetens och nätverken även kommer de studerande till godo via bland annat seminarier, konferenser, workshoppar och internationella forskarkollegier, varav ett som nämns är The European Society for the Study of Western Esotericism. Att introducera och uppmuntra doktoranderna till att delta i sådana nätverk är enligt lärosätet en uppgift som åligger handledarna.

Lärosätet beskriver i sin självvärdering att det varje vecka hålls ett högre seminarium i religionshistoria där forskarstudenterna lägger fram avhandlingsdelar och får respons. Vidare rapporterar lärosätet att det vid institutionen finns en aktiv och livlig seminariemiljö överlag. Externa gästforskare bjuds in regelbundet, och några av dem har sökt sig till miljön under längre perioder. Dessutom kan doktoranderna delta i de två andra högre seminarierna vid institutionen för etnologi, religionshistoria och genusvetenskap. Ett samarbete ska också ha inletts med Lunds och Uppsala universitet om gemensamma seminarier. Utöver detta arrangeras enligt självvärderingen enskilda specialiserade seminarier, och doktoranderna har ett verksamhetsmedel (10 000 kronor per år) som möjliggör att de kan delta i konferenser. De forskarstuderande har således goda förutsättningar att delta aktivt vid internationella konferenser, enligt vad bedömarna kan utläsa. Utifrån denna beskrivning anser bedömaregrupperna att doktoranderna erbjuds ett bra utbud av aktiviteter som stöder avhandlingsarbetet och forskarutbildningen. Bedömarna finner att miljön är förhållandevis liten med sex aktiva doktorander, och det nationella samarbete som nyligen har inletts anser bedömaregruppen därför vara värdefullt.

Bedömarna uppfattar doktorandgruppens miljö som sårbar, eftersom doktoranderna är relativt få och inte alla bor i närområdet. De befinner sig sinsemellan på olika stadier av studierna. Det framgår av självvärderingen att inte alla doktorander regelbundet deltar i det högre seminariet eftersom det inte är obligatoriskt, men att de "gör det till stor del". Institutionens krav vid antagningen har skärpts, både finansiellt och ämnesmässigt, och bedömaregruppen antar att detta kommer att leda till totalt sett färre, men fler heltidsaktiva doktorander. Institutionen antar i nuläget en ny doktorand varje år enligt självvärderingen och doktorander som befinner sig i miljön har en egen arbetsplats. Bedömaregruppens intryck är därmed att den aktiva doktorandgruppen är på väg att konsolideras.

Lärosätet beskriver i sin självvärdering att de uppmuntrar doktoranderna till utåtriktad kunskapsförmedling och några av doktoranderna har deltagit i sådana sammanhang, men bedömaregruppen uppfattar det inte som en integrerad del av studierna, varför det kan identifieras som ett potentiellt utvecklingsområde.

Forskarutbildningsmiljön följs systematiskt upp för att säkerställa hög kvalitet. Resultatet av uppföljningen omsätts vid behov i kvalitetsutvecklande åtgärder och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Enligt självvärderingen utvärderas seminarieverksamheten löpande muntligt och planeras tillsammans med doktoranderna. Det framgår inte om seminarieverksamheten och andra aktiviteter har gjorts till föremål för en systematisk utvärdering i form av doktorandenkäter, rapporter som har initierats av ledningen, eller liknande. Trots detta ger beskrivningen i självvärderingen och

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

intervjuerna skäl för bedömarna att anta att uppföljning och återkoppling sker på ett tillfredsställande sätt genom den löpande kontakten med doktoranderna och genom handledarkollegiet, som träffas minst två gånger per termin, och där doktorander kan vara på plats vid behandlingen av ärenden som gäller gemensamma intressen. Rutiner beskrivs för granskningsprocessen inför beslut om disputation.

Aspektområde: Miljö, resurser och område**Sammanvägd bedömning av aspektområdet miljö, resurser och område**

Bedömning med motivering: Aspektområdet miljö, resurser och område bedöms sammantaget vara tillfredsställande.

Både skriftliga underlag och intervjuer stöder bedömargruppens observationer att forskarutbildningsämnet religionshistoria är väldefinierat och välbeskrivet i förhållande till den grundläggande vetenskapsdisciplinen vid Stockholms universitet. Utifrån självvärderingen får bedömarna intrycket att religionshistoria vid Stockholms universitet resursmässigt är relativt välförsedda sett till antalet anställda i jämförelse med andra religionshistoriska utbildningarna i Sverige, och därmed har förhållandevis goda resurser i förhållande till både kvantitet och ämnesmässig bredd. De anställda bedöms som väl kvalificerade forskare. Enligt självvärderingen arbetar institutionen med att förbättra den pedagogiska kompetensen hos personalen, som även har goda möjligheter till ämnesmässig kompetensutveckling. Utifrån bedömarnas uppfattning finns det med avseende på resurser och kompetens utrymme för fler doktorander inom forskarutbildningen. Däremot identifierar bedömarna ett behov av att nå en bättre överensstämmelse mellan doktorandernas projekt och personalens egen forskning.

Utifrån bedömarnas läsning av självvärderingen erbjuds doktoranderna en rik forskarutbildningsmiljö, som ger goda möjligheter till ämnesmässig utbildning. Däremot anser bedömarna att det finns utrymme för förbättring när det gäller att säkra bredden i utbildningen för alla doktorander.

Det framgår inte heller i tillräcklig grad för bedömarna hur miljön och dess förutsättningar för lärande utvärderas på institutionen med sikte på kvalitetsförbättrande åtgärder. Här finner bedömargruppen utrymme för en mer systematisk uppföljning och en utvecklingspotential som lärosätet bör beakta.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat**Aspekt: Måluppfyllelse av kunskapsformen kunskap och förståelse**

Bedömning med motivering: Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna när examen utfärdas, visar bred kunskap och förståelse inom forskarutbildningsämnet.

I den allmänna studieplanen "Utbildning på forskarnivå i religionshistoria" stipulerar lärosätet tydligt kraven för behörighet för de doktorander som antas till utbildningen samt målen för denna. Här berörs frågor om både allmän och särskild behörighet. För den sistnämnda stipuleras i planen att sökande har "med godkänt resultat genomgått kurser på avancerad nivå om minst 30 högskolepoäng i religionshistoria eller religionsvetenskap med religionshistorisk inriktning inklusive ett examensarbete om minst 15 högskolepoäng." Detta tolkar bedömargruppen som att sökande inte kan antas till utbildningen utan att ha förkunskaper i det specifika forskarutbildningsämnet. Den allmänna studieplanen fastställer även vikten av tidigare dokumenterad kompetens i form av bland annat vetenskapliga publikationer och en formulerad forskningsplan. Enligt bedömargruppens uppfattning är kraven på dessa punkter väl formulerade och en god garant för att lämpliga kandidater antas till

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

utbildningen.

Likaledes motsvarar de mål som stipuleras i den allmänna studieplanen bedömargruppens förväntningar avseende bredd och specialisering inom området inklusive dess metodologi. Målen motsvarar även de krav som kan ställas gällande förmågan att tillämpa teori och metod självständigt och kritiskt, och därmed medelst egen forskning väsentligt bidra till kunskapsutvecklingen. Den allmänna studieplanen anger även ramar för utbildningens utformning och även här finner bedömargruppen en balans mellan bredd och specialisering. Utbildningens omfattning på 240 högskolepoäng indelas i kurser (totalt 60 högskolepoäng) och avhandlingsarbete om 180 högskolepoäng. Obligatoriska kurser för alla studerande är "Religionshistoriska forskningstraditioner" (7,5 högskolepoäng) och "Aktuell religionshistorisk teori och metod" (7,5 högskolepoäng), samt även kursen "Vetenskapsteori och forskningsetik" (7,5 högskolepoäng).

Vad gäller övriga kurser (45 eller 37,5 högskolepoäng) anges i den allmänna studieplanen att dessa "ska väljas så att de bidrar till att examensmålen uppfylls", och enligt självvärderingen förverkligas detta i praktiken inom ramen för den individuella studieplan som utarbetas mellan doktorand och handledare. I självvärderingen preciseras dock att kurserna fokuserar på endera en fördjupning av de tidigare obligatoriska kurserna och/eller "breddade kunskaper inom religionshistoria med historisk-filologisk och/eller etnografisk-antropologisk inriktning". Härutöver tillkommer möjligheten att avlägga kurser i högskolepedagogik om högst 7,5 högskolepoäng och andra kurser som väljs i anslutning till den enskilde doktorandens avhandlingsprojekt. Det här öppnar enligt bedömarnas uppfattning för många olika möjligheter, vilka även väl exemplifieras i självvärderingen. Lärosätet skriver också i sin självvärdering att "huvudhandledaren ansvarar för att kurserna, samt examinationen inom dessa, sammantaget uppfyller de relevanta examensmålen". Det betonas även att huvudhandledaren bär ansvar för att detta dokumenteras i de individuella studieplanerna, och att kurserna tjäna behovet av både bredd och specialisering till nytta för doktorandens progression, vilket är något som bedömargruppen vill lyfta fram som positivt.

Både i den allmänna studieplanen och självvärderingen betonar lärosätet att utbildningen i huvudsak är strukturerad kring ett kontinuerligt deltagande i seminarier, konferenser och workshops. Härtill kommer handledning samt uppmuntran att publicera artiklar relaterade till avhandlingsprojekten. Det framgår dock inte huruvida det vid Stockholms universitet finns specificerade, kvantitativa krav formulerade för detta. För bedömargruppen framstår det som något oklart om doktoranden under utbildningen exempelvis bör delta ett visst antal gånger i seminarier, eller författa ett visst antal publikationer. Bedömargruppen identifierar således ett framtida utvecklingsområde för lärosätet att här göra ett förtydligande vad gäller utbildningens utformning och genomförande.

Systematisk uppföljning görs av utbildningens utformning och genomförande i syfte att säkerställa måluppfyllelsen. Resultaten av uppföljningen omsätts i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

De huvudsakliga redskapen för uppföljning har delvis redan påtalats inom aspektområdet Miljö resurser och område, och bedömargruppen konstaterar att den systematiska uppföljningen av utbildningens utformning och genomförande säkerställer måluppfyllelsen i tillräcklig grad och omsätts i konkret kvalitetsutveckling. De individuella studieplanerna intar en central roll för kontinuerlig uppföljning av progression och fokus. Av självvärderingen samt genom intervjuerna framkommer ytterligare att handledarkollegiet också har stor betydelse. Här diskuteras fortlöpande bland annat

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

forskarutbildningen i allmänhet och enskilda doktoranders val av kurser, men även individuella studieplaner och utformningen av dessa. Lärosätet betonar och exemplifierar i självvärderingen, samt bekräftar under intervjuerna att handledarkollegiet har en kvalitetsutvecklande roll och att detta har lett till förbättringar vad gäller utbildningsmålens omsättning i praktiken, och kommunikationen av dem till doktoranderna. Bedömarna uppfattar handledarkollegiet som ett centralt redskap för uppföljning av utformning och genomförande. Detta anser bedömargruppen som lovvärt och en garant för kalibrering av utformningen av utbildningen, vilken annars riskerar att bli i alltför hög grad individuellt utformad och genomförd.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat**Aspekt: Måluppfyllelse av kunskapsformen färdighet och förmåga**

Bedömning med motivering: Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar samt i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet kan presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt. Doktoranderna visar också förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Bedömargruppen finner att handledarens och examinatorns roll står i centrum och, med stöd av de individuella studieplanerna, fungerar som garantier för en successiv kompetensutveckling. Tillsammans skapar detta en grund för kontinuerlig kritisk dialog. Eftersom handledarkollegiet därtill intar en central roll i den kritiska dialogen tillkommer en värdefull extra garant för progression. I självvärderingen betonas att progressionen avseende doktorandernas färdighet och förmåga även sker i grupp, och då framförallt i samband med seminarieverksamheten. För denna del bedöms således forskningsmiljöns samlade kompetens och utformning vara relevant och denna diskuteras mer utförligt under aspekten Forskarutbildningsmiljö. Vad gäller seminarieverksamheten kan bedömargruppen konstatera att medverkan i externa evenemang garanteras med medel från institutionen som även anordnar workshops och konferenser, vilket utgör ytterligare stöd för doktorandernas måluppfyllelse vad gäller färdighet och förmåga. Även den högskolepedagogiska kursen betonas av lärosätet i självvärderingen, liksom att institutionen uppmuntrar doktoranderna att ta ansvar för det "offentliga samtalet".

Den högskolepedagogiska kursen är enligt självvärderingen inte obligatorisk för utbildningen, men kan tillgodoräknas som doktorandkurs. En diskussion pågår vid lärosätet om att kursen ska räknas som institutionstjänstgöring. Lärosätet kräver att doktorander som undervisar har genomgått inledande högskolepedagogisk utbildning eller på annat sätt förvärvat motsvarande kunskaper. Bedömargruppen vill understryka och delar lärosätets uppfattning att kursen är ett viktigt bidrag till att träna doktoranders färdighet och förmåga samt att den även är viktig ur meriteringssynpunkt. Enligt självvärderingen har vårterminen 2017 två aktiva doktorander ansökt till en högskolepedagogisk kurs om 7,5 högskolepoäng. Det finns även en kortare högskolepedagogisk kurs (4 högskolepoäng) avsedd för doktorander. Institutionstjänstgöring erbjuds i möjligaste mån om maximalt 20 procent och anpassas till varje enskild doktorands specialområde och intressen.

Bedömarna konstaterar att flertalet doktorander i ämnet inte har fullföljt sin utbildning inom ramarna för den nettotid de har till sitt förfogande. Skäl till detta beskrivs i självvärderingen vara doktorandernas privata och ekonomiska situation. Institutionen framhåller vidare i samband med

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

intervjuer att problemen även hänger samman med dess tidigare historia, där antagning kunde ske på andra grunder än idag. Numera påstås institutionen tillämpa tydligare riktlinjer för antagning av nya doktorander. Eftersom antagningsförfarandet numera är reglerat, söktrycket är högt samt att de antagna har höga kvalifikationer, anser bedömargruppen att lärosätet har säkerställt en god grund för att i framtiden uppvisa bättre genomströmning för de doktorander som antagits senare. Upplysningar som gavs vid intervjuerna och genom läsning av de individuella studieplanerna bekräftar denna slutsats.

Systematisk uppföljning görs av utbildningens utformning och genomförande i syfte att säkerställa måluppfyllelsen. Resultaten av uppföljningen omsätts i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Uppföljningen av kvalitet och hur målen möts garanteras främst i och med att handledare och doktorand årligen ser över progressionen inom ramen för den individuella studieplanen och kommer överens om nästkommande år. I relation till detta uppbär huvudhandledaren enligt självvärderingen en stor roll i att följa upp doktoranders tidsplan och fokus, och bedömargruppen vill påpeka att handledarkollegiet som helhet här kunde bidra i högre grad. Parallellt erhåller doktoranderna kontinuerligt respons på olika texter och presentationer i samband med interna och externa seminarier och konferenser. Det betonas även i självvärderingen att också arbetet med avhandlingstexten berörs av denna återkommande uppföljning, vilket således bidrar till progression och kvalitetshöjning vad gäller avhandlingen. Doktoranderna förutsätts även ta del av och kommentera andras texter.

Det betonas i självvärderingen att Stockholms universitet arbetar med en strategi att stärka sin internationella ställning genom ökad internationalisering, och att det här ingår globala avtal som även doktorander kan ta del av. Ämnet ska även ha ingått ett särskilt avtal om lärarutbyte inom Erasmus med ämnet religionsvetenskap vid ett universitet i Wien. Bedömargruppen vill lyfta även detta som ett möjligt utvecklingsområde att konkretisera sådana internationaliseringselement på olika sätt inom utbildningen.

Självvärderingen lämnar dock vissa frågetecken vad gäller färdighet och förmåga, och speciellt vill bedömargruppen peka på att det i viss mån är oklart hur lärosätet garanterar och utvecklar den internationella kompetens som förutsätts hos disputerade forskare. Här identifierar bedömargruppen således utrymme för ett visst utvecklingsarbete inom institutionen att säkerställa att dessa element i utbildningen följs upp, exempelvis genom att definiera minimikrav och att fastställa hur dessa kan examineras.

Sammanfattningsvis anser bedömargruppen att utbildningen säkerställer att doktoranderna efter examen kan uppvisa de kompetenser som i övrigt kan förväntas tillkomma inom forskning, inklusive förmågan att bidra till utveckling utanför universitetet och i pedagogiska uppgifter. På dessa punkter har dock bedömargruppen identifierat utvecklingsområden i det avseendet att lärosätet tydligare skulle kunna klargöra vad som förväntas av doktoranderna i form av uppgifter och moment under utbildningen och hur detta kan eller bör examineras. De kompletterande intervjuerna med lärosätesrepresentanter visar emellertid att det råder en samsyn och en inarbetad praxis som sätter sin prägel på de individuella studieplanerna, varför dessa enligt bedömarna kunde dokumenteras på ett tydligare sätt. Bedömargruppen konstaterar inte desto mindre att det finns en systematisk uppföljning och återkoppling vad gäller hur doktoranderna uppnår målen. Vid behov åtgärdas problem

och kvaliteten utvecklas.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat

Aspekt: Måluppfyllelse av kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömning med motivering: Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. Doktoranden har också nått fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Vad gäller måluppfyllelse av kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt vill bedömargruppen framhålla betydelsen av enstaka element som nämns i självvärderingen, såsom till exempel kursen Vetenskapsteori och forskningsetik (7,5 högskolepoäng eller motsvarande), men även den generella vetenskapssyn som dominerar miljön och disciplinen. Den senare inbegriper betoningar av kritisk hållning och intellektuell självständighet, vilken utvärderas fortlöpande genom läskurser som examineras skriftligt och där doktorander skriver texter som sedan ofta muntligt diskuteras med examinator. Överlag betonas här socialiseringens roll. Häri ingår även ett fokus på etik inom forskningen. Utöver den nämnda kursen framhålls i självvärderingen att etik genomsyrar diskussionen överlag exempelvis i samband med seminarier och riktas såväl mot teori och empiri som det övriga akademiska samhället samt övriga intressenter. Lärosätet betonar självfallet även vikten av etiska riktlinjer och etikprovning, och det ter sig för bedömarna som om ansvaret för huruvida doktorandernas projekt ska genomgå etikprovning faller på seminarier och handledare. Själva etikprovningen utförs enligt lag av Centrala etikprovningssenheten. Liksom vad gäller övriga aspekter inom detta aspektområde anser bedömarna att det här föreligger ett utvecklingsområde, speciellt vad gäller hur måluppfyllelsen integreras och tydliggörs i utbildningen. Bedömarna föreslår att vore meningsfullt att etikprovning, som nu främst bedöms och administreras av huvudhandledaren i samarbete med lärosätets avdelning för forskningsstöd, kunde utvecklas till en konkret examinationsform som garanterar att doktoranderna integreras och bär ett tydligare eget ansvar.

Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Tidigare av bedömargruppen identifierade utvecklingsområden är av relevans också för den systematiska uppföljningen av måluppfyllelsen vad avser värderingsförmåga och förhållningssätt. De befintliga uppföljningsrutinerna som helhet utgör även här en garant för den systematiska uppföljningen och omsättningar i konkreta åtgärder. Som tidigare noterats intar handledarkollegiet en central roll med stöd av de individuella studieplanerna och andra inslag utanför det som garanteras genom handledning och seminarieverksamhet, även om vissa specifika kurser och stödinstitanser får större relevans. De uppföljande intervjuerna med lärosätetsrepresentanter tillhandahöll välbehövlig tilläggsinformation för bedömarna, vilken visade att den etablerade praxisen fungerar väl.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat

Sammanvägd bedömning av aspektområdet utformning, genomförande och resultat

Bedömning med motivering: Aspektområdet utformning, genomförande och resultat bedöms sammantaget vara tillfredsställande.

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

Utbildningens utformning, genomförande och resultat är överlag tillfredsställande gällande samtliga aspekter. Den allmänna studieplanen anger tydliga ramar och krav för utbildningens utformning, och bedömargruppen finner en god balans mellan bredd och specialisering. Bedömargruppen vill däremot lyfta fram som ett särskilt utvecklingsområde att en högre precisering av kurshelheter och examinationsformer skulle innebära större tydlighet för både doktorander och lärare. Den fungerande och goda praxis som bedömargruppen kunde observera föreliggande vid utbildningen skulle även kunna dokumenteras bättre och tydligare, särskilt gällande vad som förväntas av doktoranderna i form av moment och uppgifter och hur dessa ska examineras. I centrum för utbildningens utformning står enskild handledning, med stöd i de individuella studieplanerna, och med ett kompletterande, konstruktivt stöd från handledarkollegiet. Bedömargruppen vill även lyfta fram de ansträngningar institutionen gjort för att förbättra genomströmningen av doktorander.

Det framhålls i självvärderingen att Stockholms universitet arbetar med en strategi att stärka sin internationella ställning genom globala avtal och ett lärarutbyte inom Erasmus med ämnet religionsvetenskap vid ett universitet i Wien. Bedömargruppen vill lyfta även detta som ett möjligt utvecklingsområde att konkretisera sådana internationaliseringselement på olika sätt inom utbildningen, exempelvis genom att definiera minimikrav och hur dessa kan examineras.

Kvaliteten säkerställs även genom systematisk uppföljning i olika former, inte minst utifrån den allmänna och de individuella studieplanerna, och återkoppling sker vid behov och verksamheten utvecklas på ett behövligt sätt med det tydliga stödet från handledarkollegiet och den utvecklade seminarieverksamheten.

Perspektiv

Arbetslivets perspektiv

Bedömning med motivering: Utbildningen förbereder doktorander för ett föränderligt arbetsliv.

I självvärderingen inleds redogörelsen gällande arbetslivets perspektiv med konstaterandet att utbildningen avser att "producera internationellt konkurrenskraftiga forskare". Det är således en karriär inom ett akademiskt arbetsliv som skrivs fram först och allra tydligast. För att nå målet att utbilda "internationellt konkurrenskraftiga forskare" betonas i självvärderingen flera generiska kompetenser som tränas i utbildningen. Exempel som ges är analytisk och kritisk förmåga, förmåga att muntligt och skriftligt både i internationella och nationella sammanhang diskutera forskningsresultat samt kunna diskutera avancerade teman. Därutöver anges kompetenser som att kunna lämna in uppgifter i tid, att reflektera över hur de som doktorander och blivande forskare kan bidra till samhällets utveckling, att formulera problemställningar, att självständigt sammanfatta och genomföra analyser av omfattande material, att kontextualisera frågor eller fenomen i samhället i ett större historiskt sammanhang samt att inta ett etiskt, källkritiskt och reflexivt förhållningssätt. De generiska kompetenserna betonas i självvärderingen liksom i intervjuer, och ett arbete för att understryka dessa förmågors betydelse pågår inom institutionen genom att synliggöra dem på hemsidan och i olika styrdokument.

Flera färdighetskurser skrivs också fram som betydelsefulla för att förbereda doktoranderna för ett föränderligt samhällsliv. I självvärderingen nämner lärosätet kurser i vetenskapsteori, metod, utvärderings- och utredningsmetodik, pedagogik, didaktik, ledarskap, karriärplanering och entreprenörskap. Sådana möjliga och relevanta yrken utanför akademien som nämns i självvärderingen är gymnasielärare, arbete på museum eller arkiv. Det framgår emellertid inte för bedömarna om det finns aktuella och pågående kontakter och dialog med några sådana institutioner.

För att möjliggöra information om arbetslivet för doktorander nämns Humanistdagen som är en arbetsmarknadsdag för humanister och Forskardagarna med presentationer för en bredare publik som doktoranderna har möjlighet att delta i. Vid lärosätet finns även en centralt placerad Karriärservice och en Samverkansavdelning dit doktoranderna kan vända sig.

Institutionstjänstgöring är inte obligatorisk för doktoranderna, skriver lärosätet i sin självvärdering, men förekommer om utrymme ges. En grundkurs i högskolepedagogik anges i självvärderingen som ett krav för att få undervisa.

Sammanfattningsvis anser bedömargruppen att utbildningen är användbar och förbereder doktoranderna för ett föränderligt arbetsliv. Arbetslivsperspektivet är emellertid framskrivet med en stark betoning mot en framtida karriär inom akademien, och i avsevärt mindre grad för en karriär inom ett arbetsliv utanför akademien, vilket därför av bedömargruppen betraktas som ett utvecklingsområde.

Utbildningens utformning och genomförande följs inte systematiskt upp för att säkerställa att den är användbar och förbereder för arbetslivet. Resultaten av uppföljning omsätts inte vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker inte till relevanta intressenter.

Ämnet religionshistoria vid Stockholms universitet har inte arbetat aktivt och systematiskt med alumner tidigare, mer än genom personliga kontakter. De alumner som specifikt nämns i självvärderingen har en akademisk karriär, vilket således ytterligare förstärker intrycket av ett tilltänkt akademiskt arbetsliv efter disputation. I självvärderingen omtalas att ett arbete för att förstärka samverkan med alumner är påbörjat, vilket bedömargruppen ser som positivt. Ansvaret för detta ligger hos studierektor, studievägledare och en informatör.

Arbetsmatchningsverktyg som My Career och Research Professional nämns av lärosätet som verktyg för att underlätta kontakter med arbetslivet. Dock nämns inte i självvärderingen något övrigt om huruvida en aktiv och systematiskt genomförd karriärplanering äger rum tillsammans med doktoranderna, vilket bedömargruppen därmed ser som ett potentiellt utvecklingsområde. Under arbetslivets perspektiv ser bedömargruppen således svagheter när det gäller systematisk uppföljning av kvalitetsarbetet för en utbildning till ett föränderligt arbetsliv. En förstärkning av arbetet med alumniverksamhet har som nämnts påbörjats, men lärosätet bör även iaktta en större systematik inom denna verksamhet. Det gäller också andra kontakter och samverkan med olika slags intressenter utanför universitetet som skulle kunna utvecklas, liksom även en överlag bredare karriärplanering för doktoranderna. Samverkan och återkoppling till relevanta intressenter för utbildningen bör också förstärkas, och bedömargruppen finner det lämpligt att försöka identifiera fler relevanta intressenter.

Utvecklandet av sådana generiska kompetenser som erfordras för ett föränderligt arbetsliv inom akademien är dock väl tillgodosett i utbildningen, varför arbetslivets perspektiv sammantaget bedöms vara tillfredsställande.

Perspektiv

Doktoranders perspektiv

Bedömning med motivering: Utbildningen verkar för att doktoranderna tar en aktiv del i arbetet med att utveckla utbildningen och läroprocesser.

Lärosätet erbjuder flera olika kanaler för detta, exempelvis ett doktorandombud, samt ett centralt och

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

ett lokalt doktorandråd i enlighet med vad som förväntas. Samtliga doktorander bjuds även in till utvecklingssamtal, och vid ämnesmöten förekommer "doktorandernas punkt" återkommande på dagordningen. Bedömargruppen vill lyfta fram doktorandernas deltagande i planering av seminarier och läskurser som ett positivt exempel, då detta ger möjlighet att aktivt påverka utbildningen. Vidare har lärosätet tagit initiativ till att reglera handledarkollegiets ansvarsfördelning och stärkt doktorandernas möjlighet att föra fram frågor och göra sig hörda. Bedömarna anser vidare det som positivt att också halvtidsanställda doktoranderna har rätt till arbetsplats, dator och expensmedel. Miljön erbjuder även stödåtgärder vad gäller psykosociala frågor, som till exempel företagshälsovård, seminarier om stresshantering och friskvård på arbetstid. Lärosätet säger sig ta hänsyn till doktorander med små barn, exempelvis vad gäller mötestider och uppmärksamhet kring nettotid vid vård av barn. Doktoranderna har tillgång till nationella såväl som internationella nätverk och uppmuntras enligt självvärderingen till att ta del av dessa.

Utbildningen följs systematiskt upp för att säkerställa att doktorandinflytandet används i kvalitetssäkring och utveckling av utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Bedömargruppen vill lyfta det faktum att lärosätet ämnar initiera ett mer systematiskt arbete med uppföljning av de individuella studieplanerna genom handledarkollegiet, exempelvis vad gäller ansvarsfördelning för involverade handledare, som ett positivt exempel. Särskilt införandet av en målmatris som på ett systematiskt vis följer upp doktorandens progression framstår här som ett gott exempel.

Ett utvecklingsområde som bedömargruppen identifierat gäller det stora ansvar som faller på huvudhandledaren för att doktoranden ska få sina behov tillgodosedda. Bedömarna ser en risk att handledarna är pressade av andra tidskrävande uppgifter, vilket skulle kunna få till följd att doktorander i behov av hjälp inte vågar sända sådana signaler av rädsla för att uppfattas som misslyckade. Forskarutbildningsmiljön framstår inte desto mindre under intervjuer som uppmuntrande och lyhörd. I självvärderingen och vid intervjuerna görs gällande att ämnet befinner sig i en formativ fas med goda initiativ som presumtivt stärker doktorandernas progression och inflytande.

Sammantaget bedöms doktoranders perspektiv vara tillfredsställande.

Perspektiv

Jämställdhetsperspektiv

Bedömning med motivering: Ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningens utformning och genomförande.

Det framhålls i självvärderingen att verksamheten på lärosätetsnivå "ska vara ett jämlikt och jämställt universitet där alla doktorander och anställda behandlas likvärdigt och på ett respektfullt sätt", och att "förhållningssätt ska präglas av respekt för varandras olikheter och åsikter", något som får anses gälla generellt för statliga institutioner. Ett centralt organ för detta är Rådet för arbetsmiljö och lika villkor. Prefekten framträder som central ansvarsperson i ljuset av tidigare jämställdhets- och likabehandlingsplaner, och det finns även ett jämställdhetsombud som de anställda kan vända sig till för att få stöd och information. Det förefaller för bedömarna finnas en genusmedvetenhet inom kollegiet, och det framkommer under intervjuer att kurslitteraturen har belysts och balanserats ur ett mångfaldsperspektiv. I självvärderingen beskrivs en institutionsgemensam arbetsplatsträffdag i

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

februari 2017 på temat Jämställdhet, där organisationen genomlystes och problemområden diskuterades. Representanter från lärosätets ledning och externa föredragshållare bjöds in för att fokusera på praktiska exempel för ökad jämställdhetsintegrering. Lärosätet uttrycker också att ämnet genusvetenskap ingår i institutionen positivt bidrar till medvetandegörande av jämställdhetsperspektivet.

Systematisk uppföljning görs inte för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande främjar jämställdhet. Resultaten av uppföljning omsätts inte vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker inte till relevanta intressenter.

Vad gäller handledarkollegiet har lärosätet beskrivit en viss könsmässig snedfördelning, men det framkommer dock att andelen anställda som är kvinnor har ökat under de senaste åren. I självvärderingen påpekas att många manliga doktorander antagits genom åren, och lärosätet lyfter fram behovet av riktade insatser på grundnivå. Här ges konkreta exempel på sådana insatser, exempelvis uppmuntras begåvade kandidatstudenter och mastersstudenter aktivt att söka sig vidare till doktorandstudier. Vidare beskrivs att rekrytering sker enligt handledarkollegiets gemensamma bedömning, och att lärosätet antar sökande till forskarutbildningen med hänsyn till den bredd som finns inom ämnet. Här finns även möjlighet att ta in extern handledning för ytterligare bredd, vilket ibland sker. På så sätt skulle köns- och kompetensfördelningen inom handledarkollegiet kunna påverkas, vilket även på sikt skulle kunna ha en utjämnande inverkan på könsfördelning och genusperspektivet inom doktorandgruppen. Från fakulteten är institutionen ålagd att se över huruvida åtgärder kan vidtas för att få ner det höga sjukskrivningstalen hos kvinnor som doktorerar. Institutionen framhåller dock inte om några särskilda åtgärder har gjorts. Det framgår av detta inte för bedömarna hur en systematisk uppföljning sker, vilket därför identifieras som ett tydligt utvecklingsområde för lärosätet.

Sammantaget bedöms jämställdhetsperspektivet vara tillfredsställande.

Aspektområdet: Uppföljning, åtgärder och återkoppling**Sammanvägd bedömning av aspektområdet uppföljning, åtgärder och återkoppling**

Bedömning med motivering: Aspektområdet uppföljning, åtgärder och återkoppling bedöms sammantaget vara tillfredsställande.

Enligt självvärderingen ansvarar prefekten för att följa upp personalens pedagogiska och ämnesmässiga kompetens och det finns ett kursutbud som ska stärka kvaliteten i handledningen. En handlingsplan genomförs som ska se till att alla handledare har genomgått en pedagogisk utbildning. Den vetenskapliga kompetensutvecklingen ligger på de anställdas eget ansvar. Ett stödsystem beskrivs som bistår forskarna med projektutformning och ansökningar om externa forskningsmedel. Bedömargruppen anser att mekanismer finns på plats för att uppföljning, åtgärder och återkoppling ska kunna fungera tillfredsställande, både när det gäller kvaliteten i utbildningen och när det gäller personalens egen kompetensutveckling. Bedömarna ser dock utvecklingsmöjligheter när det gäller ledningens systematiska utnyttjande av dessa mekanismer, exempelvis i form av interna utvärderingar av forskningsutbildningsmiljön, av säkerställandet av bredden i utbildningen och av personalens fortbildning.

Seminarieverksamheten utvärderas enligt självvärderingen löpande muntligt, men det framgår inte om det gjorts till föremål för systematisk granskning genom doktorandenkäter, eller dylikt.

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

Doktorandernas måluppfyllelse kontrolleras enligt självvärderingen genom slutseminarier, seminarierepresentationer under doktorandstudierna, handledarens uppföljning och konferensinlägg, där det ges återkoppling på texternas och prestationernas. Bedömargruppen uppfattar också att ämnets handledarkollegium har en viktig roll när det gäller att säkra kvaliteten i utbildningen för den enskilda doktoranden.

Progressionen dokumenteras i de individuella studieplanerna som utgör grund för återkoppling och åtgärder från handledare och ansvarig för forskarutbildningen. Den forskarutbildningsansvarige har ett överordnat ansvar för kvaliteten i forskarutbildningen och för att den bedrivs i enlighet med regler och förordningar. Den forskarutbildningsansvarige håller varje år utvecklingsamtal med doktoranderna och kan fånga upp brister i handledningen och i doktorandernas situation. Bedömargruppen identifierar ett utvecklingsområde hos lärosätet att tydligare formulera och klargöra vad som förväntas av doktoranderna i form av uppgifter och moment under utbildningen. Likaså önskar bedömarna en större precisering av kurshelheter och examinationsformer. Den fungerande goda praxis som tillämpas vid institutionen skulle även kunna dokumenteras tydligare.

Arbetsmatchningsverktyg som My Career och Research Professional nämns av lärosätet som verktyg för att underlätta kontakter med arbetslivet. Dock nämns inte i självvärderingen något övrigt om huruvida en aktiv och systematiskt genomförd karriärplanering äger rum för att förbereda studenterna för ett föränderligt arbetsliv. Samverkan och återkoppling till relevanta intressenter för utbildningen bör också förstärkas, och bedömargruppen finner det lämpligt att försöka identifiera fler relevanta intressenter.

Särskilt införandet av en målmatris som på ett systematiskt vis följer upp doktorandens progression vill bedömargruppen lyfta som ett positivt exempel på hur doktoranders perspektiv iaktas. Trots att lärosätet i självvärderingen och i intervjuer framhåller en viss medvetenhet i jämställdhetsfrågor framgår det inte för bedömarna hur en systematisk uppföljning sker, vilket därför identifieras som ett tydligt utvecklingsområde för lärosätet.

Samlat omdöme: Hög kvalitet

Bedömning med motivering: *Sammantaget visar underlagen att utbildningen håller hög kvalitet.*

Aspektområdet miljö, resurser och område bedöms vara tillfredsställande i ljuset av hur det definieras i självvärderingen och de kompetenser och resurser som finns vid fakulteten, samt den rika forskarutbildningsmiljön som bedömarna uppfattar att doktoranderna blir en del av. Bedömargruppen anser det positivt att tolkning och implementering av studieplanens krav ligger på den enskilda ansvar, men handledarkollegiet därutöver har en formell godkännandefunktion. Den ämnesmässiga kompetensen inom handledarkollegiet är god, men bedömargruppen anser att lärosätet ska försöka uppnå bättre överensstämmelse mellan doktoranders projekt och handledares kompetens.

Doktorandgruppen uppfattas av bedömarna som relativt liten och sårbar där doktoranderna befinner sig på olika stadier av studierna. Lärosätet beskriver i sin självvärdering en aktiv seminariemiljö, och doktoranderna erbjuds ett brett utbud av aktiviteter, utbyten och konferenser, och ges därigenom goda förutsättningar att fullfölja sin forskarutbildning.

På likartat sätt kan bedömargruppen notera att aspektområdet utformning, genomförande och resultat är tillfredsställande på samtliga punkter. Den allmänna studieplanen anger en god balans mellan

bredd och specialisering i utbildningens utformning. Kvaliteten säkerställs även genom systematisk uppföljning och återkoppling i olika former där de individuella studieplanerna står i fokus. Det sker ett kvalitetsutvecklande arbete kontinuerligt där handledarkollegiet tillskrivs stor betydelse. Efter att antagningsförfarandet av nya doktorander reglerats anger lärosätet som vidtagen åtgärd för att förbättra genomströmningen av de nya doktoranderna.

Vad gäller dessa två aspektområden vill bedömargruppen samtidigt peka på två centrala utvecklingsområden. Den höga medvetenheten vid lärosätet som presenteras som olika sidor av forskarutbildningen kunde med fördel omsättas i ett kvalitetsutvecklande arbete, enligt bedömarens uppfattning. Med fokus på systematisk uppföljning kunde bl.a. forskningsmiljön förbättras. På liknande sätt skulle lärosätet, enligt bedömargruppens uppfattning kunna sträva efter att tydligare precisera och dokumentera möjliga kurshelheter och examinationsformer, som kunde stärka utbildningens målsättningar. På så vis skulle lärosätet kunna kommunicera den fungerande och goda praxis tydligare till både doktorander och framtida lärare, konstaterar bedömarena.

Att döma av självvärderingen förbereder utbildningen doktoranderna för ett föränderligt arbetsliv, bland annat genom att utbildningen tränar flera generiska färdigheter. I självvärderingen omtalas också ett arbete för att förstärkt alumnisamverkan. Dock präglas dessa förberedelser av ett starkt fokus på en framtida karriär inom universitetssektorn, medan det är något sämre beställt med förberedelse inför en karriär utanför denna. Vad gäller arbetslivets perspektiv ser bedömargruppen på motsvarande sätt viktiga och konkreta potentiella utvecklingsområden kring en mer systematisk uppföljning och vill uppmantra lärosätet att försöka identifiera fler relevanta intressenter utanför akademien.

Brister i den systematiska uppföljningen speglas även i att bedömargruppen överlag identifierar ett utvecklingsområde vad gäller aspektområdet uppföljning, åtgärder och återkoppling, även om detta bedöms som tillfredsställande till sin helhet. Detta gäller inte minst jämställdhetsperspektivet, där institutionen visserligen uppvisar en viss medvetenhet men där mer kan göras både för att skapa bättre könsbalans och en utjämnande inverkan ur ett genusperspektiv.

Sammantaget finner bedömargruppen således att lärosätet på ett förtjänstfullt sätt presenterat forskarutbildningen i religionshistoria vid Stockholms universitet. Även om bedömargruppen identifierar utvecklingsområden i fråga om arbetslivets perspektiv och jämställdhetsperspektivet samt vissa allmänna utvecklingsområden är bedömningen att utbildningen som helhet karaktäriseras av hög kvalitet.

Uppsala universitet

Lärosäte Uppsala universitet	Forskarutbildningsämne Etik - licentiat- och doktorsexamen	ID-nr A-2016-11-4124
--	--	--------------------------------

Aspektområde: Miljö, resurser och område
Aspekt: Forskarutbildningsämne

Bedömning med motivering: Avgränsningen av forskarutbildningsämnet och dess koppling till den vetenskapliga grunden och beprövad erfarenhet är välmotiverad och adekvat.

Forskarutbildningsämnet etik vid Uppsala universitet har under decennier bedrivit framstående forskning med en uttalat bred profil, enligt bedömargruppen. Bedömarna konstaterar att denna profil upprätthålls alltjämt genom de forskare, yngre och mer seniora som är knutna till ämnet etik. Forskarutbildningen i etik vid den teologiska fakulteten vid lärosätet befinner sig, som nämns i självvärderingen i skärningspunkten mellan praktisk filosofi och teologi/religionsvetenskap. Lärosätet understryker även i självvärderingen att fokus ligger på en kritisk analys av moralen, särskilt på relationen mellan religion och moral, och där särskilt kristen och islamsk etik. Denna inriktning bidrar, enligt lärosätet till att profilera etikutbildningen i förhållande till andra liknande forskarutbildningsprogram i etik. Det är en utbildning som lägger stor vikt vid att relationen mellan etik och religion svarar mot ett behov i vår tid av att reflektera över förhållandet mellan olika religiösa traditioner. Detta blir särskilt aktuellt i ett pluralistiskt samhälle där kristendomen inte längre har en självklar ställning, eller utgör en självklar förutsättning för människornas strävan att orientera sig i sin samtid.

Enligt självvärderingen innebär detta att olika traditioner och sociala kontexter kommer till uttryck i forskarutbildningen i etik. Etisk teori, politisk etik/mänskliga rättigheter och praktisk etik anges som tre huvudinriktningar inom forskarutbildningen, och översikten över de senaste doktorandernas avhandlingsämnen speglar denna koncentration. Samtidigt visar självvärderingen att de enskilda forskningsprojekten sammantagna har en egenartad specialisering som täcker olika fält, till exempel feministisk etik, etik och litteratur, global etik, medicinsk etik och kristen/islamsk etik. Denna koncentration hänger samman med den kompetens som finns i etikmiljön och hos handledarna. Var och en av de tre specialiseringarna har även en egen kontaktperson på åtminstone docentnivå, vars kompetens, enligt bedömnarnas uppfattning verkar motsvara den specialisering de är ansvariga för.

Det framgår också i självvärderingen att potentiella doktorander uppmanas att välja en specialisering som ligger inom huvudinriktningarna. Denna koncentration kan å ena sidan uppfattas som en styrka och ses som ett bidrag till forskarutbildningen. Å andra sidan bekymrar det bedömargruppen huruvida de doktorander som önskar att skriva om specialinriktningar, som inte tydligt passar in under någon av de tre huvudinriktningarna eventuellt inte kommer att kunna få det nödvändiga stöd som behövs för att gå vidare inom sin specialisering, utan istället kan känna en press att välja ett ämne som bättre passar inom en av huvudinriktningarna. Inte desto mindre identifierar bedömarna det som en klar styrka att programmet i så hög grad öppet deklarerar sina huvudprioriteringar, särskilt som dessa prioriteringar hänger samman med de anställdas samlade kompetens.

Trots specialiseringen framstår det för bedömarna som att en viktig målsättning med forskarutbildningen är att också ge doktoranderna en bred kompetens på forskningsfältet. Enligt självvärderingen strävar lärosätet att tillgodose detta bland annat genom de obligatoriska högre seminarierna, där doktoranderna ges möjlighet att stifta bekantskap med flera ämnen än den mer

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

specifikt egna forskningsinriktningen. Med tanke på att antalet doktorander är relativt lågt ser bedömargruppen det som en fördel att institutionen anordnar just ett gemensamt regelbundet högre seminarium i etik som för samman doktoranderna och även andra forskare och personal vid lärosätet. Lärosätet beskriver i självvärderingen även planer på att ytterligare utveckla det högre seminariet som en ämnesöverskridande mötesplats.

Aspektområde: Miljö, resurser och område**Aspekt: Personal**

Bedömning med motivering: Antalet handledare och lärare och deras sammantagna kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens innehåll och genomförande.

Med tanke på det relativt låga antalet doktorander (sju stycken) kan ett handledarteam på tre personer samt ett antal externa bihandledare ses som en mycket fördelaktig situation, enligt bedömargruppen. Handledarteamet har utifrån bedömarens tolkning en tematiskt kompletterande kompetens, som dessutom utökas genom de bihandledare som kallas in beroende på den enskilda doktorandens specifika forskningsområde. Allt detta underlättar sannolikt genomströmningen, anser bedömargruppen. Lärosätet beskriver i sin självvärdering även en utarbetad långsiktig strategi för hur de säkerställer lämplig handledningsexpertis, samt hur de möjliggör handledarbyten i en utsträckning som bedömarena finner befogad.

Bedömargruppen ser ett klart samband mellan forskarutbildningens fokus på vissa ämnesområden och den kompetens och forskningsinriktning som de tre ledande anställda ämnesföreträdarna. Det är naturligtvis en stor fördel att det finns handledare med kompetens inom de tre huvudområdena, eftersom det säkerställer möjligheten att ge relevant handledning både vid antagning och introduktion till programmet och inom ramen för forskarutbildningen. Svagheter med detta, som bedömarena finner är dock att enskilda sökande kan ha avhandlingsprojekt som inte utan vidare passar inom en av de tre huvudinriktningarna. Bedömargruppen anser att det vore lämpligt om det fanns möjlighet till anpassningar i enskilda fall, samt att lärosätet väljer bihandledare som på ett adekvat sätt kan handleda även i projekt som ligger utanför eller i utkanten av de tre ämnesinriktningarna. Erfarenheter av detta finns uppenbarligen vid institutionen. Oavsett detta hävdar bedömarena att bihandledarnas roll är viktig, inte minst då de tre huvudområdena är så pass allmänt utformade att de omfattar en rad olika fält. En bihandledare med särskild kompetens inom en viss inriktning kan således bidra till att säkerställa adekvat handledning även om projektet har en viss särpräglad specialisering.

För att garantera personalens möjlighet att upprätthålla en såväl bred som djup kompetens, och därigenom bibehålla en högkvalitativ forskarutbildning, krävs det enligt bedömarena att personalen ges tillräckliga möjligheter att förkovra sig inom det senaste på forskningsområdet. Det framställs i självvärderingen som att detta i hög grad ska ske genom att personalen hämtar in externa konkurrensutsatta forskningsmedel. Det förblir likväl för bedömargruppen oklart i vilken utsträckning handledarteamet de facto har haft extern finansiering som gjort det möjligt för dem att idka forskning i större omfattning.

På basis av publikationslistorna framstår det för bedömarena som att handledarteamet (huvudhandledarna) i varierande grad har publicerat ny forskning under de senaste åren. Delvis uppfattas publiceringsgraden som låg av bedömarena. Bland bihandledare och övriga forskare knutna till ämnet är dock publiceringsgraden delvis betydligt högre, vilket främjar kvaliteten på forskarutbildningen. Det rör sig om allt från internationellt erkända tidskrifter och mer omfattande

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

monografier, till mer populärt hållna bidrag som har karaktär av forskningsförmedling enligt tredje uppgiften. Sammantaget förmedlas därmed intrycket till bedömargruppen att lärosätet inte fullt ut har gjort det möjligt för samtliga huvudhandledare att förkovra sig vetenskapligt.

Handledarnas och lärarnas sammantagna kompetens och kompetensutveckling följs systematiskt upp i syfte att främja hög kvalitet i utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Bedömargruppen noterar att fakulteten enligt självvärderingen kräver att minst en av handledarna ska inneha docentkompetens och att det anges att etikämnet förutsätter att docentkompetensen är nödvändig för alla handledare och bihandledare. Självvärderingen ger också intrycket att de övriga lärarna/lektorerna aktivt strävar efter att öka sin kompetens. Lärosätet beskriver att flera av doktoranderna har handledare och bihandledare som hör hemma inom det ämnesområde de valt, samtidigt som det är möjligt att välja en bihandledare med en specialkompetens som är viktig för avhandlingens ämne.

Självvärderingen låter förstå att alla huvudhandledarna har genomgått, eller inom en snar framtid kommer att genomgå, handledarutbildning. Det framgår inte i vilken utsträckning de tre huvudhandledarna har deltagit i annan pedagogisk skolning. Dock nämns i självvärderingen att lärosätet på olika sätt lägger vikt vid pedagogisk kompetens och ordnar skolning och andra slags tillfällen som syftar till att förkovra personalen i pedagogiskt hänseende. Alla handledare "bör" också ha genomgått en pedagogisk grundkurs för handledare. Det finns också rutiner för att kvalitetssäkra externa bihandledare, vilka också har hög ämnesmässig/professionell kvalifikation (tre professorer, en docent).

Självvärderingen ger uttryck åt en målsättning om långsiktighet i handledningen och låter förstå att det finns riktlinjer för de situationer där det visar sig vara nödvändigt att byta handledare, till exempel på grund av pensionering. Det finns också rutiner för byte av handledare när detta sker på basis av doktorandens önskemål, vilket bedömargruppen anser vara en viktig möjlighet. De finner det också viktigt att nya handledare har erfarenhet av att fungera som bihandledare innan de blir huvudhandledare. Handledarkollegiet i etik och fakultetens handledarkollegium kan enligt bedömargruppens uppfattning säkerligen bidra till kvalitetsutvecklingen av vägledningen.

I utvecklandet av forskarutbildningen lägger lärosätet i självvärderingen vikt vid den feedback som doktorander själva ger på sin forskarutbildning. Bedömarna konstaterar att detta sannolikt underlättar genomströmningen av doktorander i utbildningen.

Aspektområde: Miljö, resurser och område**Aspekt: Forskarutbildningsmiljö**

Bedömning med motivering: Forskningen vid lärosätet har en sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög vetenskaplig nivå och med goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället både nationellt och internationellt.

Antalet inskrivna doktorander i etik är som nämnts enligt bedömarnas uppfattning relativt lågt, varför det blir viktigt att skapa livskraftiga miljöer som inkluderar en större kritisk massa av forskare. Enligt självvärderingen ordnas det i regel varje vecka under terminen högre seminarier i etik där

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

doktoranderna förväntas delta. De veckovisa högre seminarierna framstår för bedömarna på olika vis som forskarutbildningens kärnverksamhet. Lärosätet beskriver i självvärderingen att det i de högre seminarierna deltar andra forskare från lärosätet, men att de även gästas regelbundet av forskare utifrån. Seminarierna fungerar som plattform för behandling av olika delar av forskningsprocessen (till exempel forskningsplaner) och olika slags texter. Bedömargruppen anser att lärosätet erbjuder doktoranderna en möjlighet att stifta bekantskap med forskarens uppdrag på bred front och knyta meningsfulla kontakter både inom och utanför Sverige. Som nämnts ovan planerar lärosätet att ytterligare utveckla det högre seminariet som en ämnesöverskridande mötesplats. Institutionen har inlett samarbete kring seminarieverksamheten med andra forskarutbildningar inom teologiområdet. Lärosätet uppger även att de tidigare har anordnat gemensamma seminarier för forskare och doktorander tillsammans med ämnet teoretisk filosofi. Ytterligare en annan samverkansform som nämns i självvärderingen är nationella forskarskolor som fakulteten finansierar.

Av självvärderingen framgår det också att handledarteamet genom sina kontakter och internationella engagemang stöder internationaliseringen av doktorandernas verksamhet. Det blir tydligt även vid granskning av doktorandernas publikationslistor. Gällande denna del av doktorandutbildningen, liksom i den övriga verksamheten såsom inlägg i samhällsdiskussionen och exempelvis medverkan i Almedalsveckan, framstår samverkan mellan handledare och doktorander som nära och väl utvecklad. Doktorandernas aktiviteter planeras, följs upp och utvärderas i samråd med handledarna.

Lärosätet försöker således på olika sätt säkerställa ett nära samarbete mellan doktorander och deras biträdande handledare. Av de individuella studieplanerna framgår det att handledartillfällen med huvudhandledarna äger rum på månatlig basis och även regelbundet med de biträdande handledarna. Det högre seminariet i etik har höga kvalitetskrav, om deltagarna förväntas presentera självständiga tolkningar både muntligt och skriftligt, såsom beskrivs i självvärderingen. Bedömargruppen konstaterar att både litteraturkurserna och presentationer i forskningsseminariet siktar mot att öka doktorandens förmåga att göra självständiga värderingar av hög kvalitet.

Samarbetet med institutioner inom Sverige som forskar i etik i bred mening framstår för bedömargruppen som utvecklat. Genom ämnets begränsade storlek vid teologiska lärosäten i Sverige finner bedömarna samarbetet över disciplinräns motiverat, även av det skälet att forskningsämnet i grunden naturligt öppnar sig för gränsöverskridande forskning. Ämnet har internationella kontakter som dock beskrivs i något vaga ordalag i självvärderingen. Det hänvisas där till internationella forskningsnätverk snarare än till direkta kopplingar mellan den egna institutionen och andra lärosäten. Bedömarna efterfrågar därför vilka möjligheter till ett mer långvarigt internationellt doktorandutbyte som de befintliga internationella kontakterna erbjuder. De internationella kontakterna framstår således som något av ett utvecklingsområde.

Forskarutbildningsmiljön följs systematiskt upp för att säkerställa hög kvalitet. Resultatet av uppföljningen omsätts vid behov i kvalitetsutvecklande åtgärder och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Enligt självvärderingen utvärderar lärosätet regelbundet forskarutbildningens kvalitet. Kvalitetsgranskningen sker på olika sätt och inkluderar även utvärderingar som genomförs av doktorandernas intresseorgan. Den teologiska institutionen tar utvärderingarna i beaktande i planeringen och genomförandet av forskarutbildningen i etik. Även den enskilda doktorandens progression följs systematiskt upp.

Den fackliga kompetensen och bredden hos handledarna och bihandledarna har dokumenterats i översikten över publikationer i etik, som enligt bedömaregruppen visar på både bredd och djup i handledarkollegiet. Det ingår också publikationer från de allra senaste åren. Det är viktigt att handledarna själva är aktiva genom att bidra till ämnet. Lärosätet anger också i självvärderingen att handledarna kan utveckla sin kompetens genom obligatoriska pedagogiska dagar vid fakulteten, och att handledarkollegiet i etik och fakultetens handledarkollegium spelar en roll vad gäller kompetensutvecklingen. Det anges också att doktorandernas perspektiv tas i beaktande i handledarkollegiet.

Bedömaregruppen finner att självvärderingen innehåller flera exempel på kvalitetskontroll av forskarutbildningen i etik, både på nationell nivå och vid den teologiska fakulteten (Teologiska doktorandrådet). I självvärderingen nämns bland annat Kvalitet och förnyelse 2017 som granskar förutsättningar och processer som ska bidra till god forskningsmiljö och enkätundersökning med uppföljande peer-reviewgranskning.

Aspektområde: Miljö, resurser och område**Sammanvägd bedömning av aspektområdet miljö, resurser och område**

Bedömning med motivering: Aspektområdet miljö, resurser och område bedöms sammantaget vara tillfredsställande.

Etisk teori, politisk etik/mänskliga rättigheter och praktisk etik utgör de tre huvudinriktningarna inom forskarutbildningen och den specifika kompetens som finns hos handledarna återspeglar dessa tre inriktningar. Också doktorandernas avhandlingsprojekt koncentrerar sig till dessa ämnen, vilket bedömarna ser som ett försök till säkerställande av att de aktuella handledarna kan ge god och relevant handledning. Samtidigt vill bedömaregruppen påpeka vikten av att vara öppen för andra ämnesområden än de som för närvarande prioriteras.

Bedömningen av aspektområdet miljö, resurser och område verkar såvitt bedömarna kan se i huvudsak bekräfta att forskarutbildningen i etik har goda möjligheter till handledning, med olika resurser som säkerställer att de flesta doktoranderna kan få gott stöd. Det finns även rutiner för att på annat håll hämta in sådan kompetens som är svagare representerad vid fakulteten. Listan över publikationer ger ett klart intryck för bedömaregruppen att handledare och bihandledare är aktiva forskare som publicerar i olika kanaler och på olika nivåer. Det rör sig om allt från internationellt erkända tidskrifter och mer omfattande monografier, till mer populärt hållna bidrag som har karaktär av forskningsförmedling enligt tredje uppgiften.

Ett viktigt inslag i forskarutbildningsmiljön är det högre seminariet vilket äger rum varje vecka och fungerar som en ämnesöverskridande mötesplats, där ibland även gästforskare från såväl andra lärosäten i Sverige som utomlands medverkar. Bedömaregruppens uppfattning är att det högre seminariet är välfungerande och skulle särskilt vilja framhålla den fakultetsövergripande samverkan som sker kring seminarieverksamheten som ett gott exempel vad gäller forskarutbildningsmiljön. Det finns internationella forskningsnätverk som institutionen deltar i, men bedömaregruppen ser utvecklingsmöjligheter när det gäller de internationella kontakterna.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat

Aspekt: Måluppfyllelse av kunskapsformen kunskap och förståelse

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

Bedömning med motivering: Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar bred kunskap och förståelse både inom forskarutbildningsämnet och för vetenskaplig metodik inom forskarutbildningsämnet.

Bedömargruppen får intrycket att det regelbundet ordnas endast en lärarledd kurs på forskarutbildningen, vilken i egenskap av gemensam introduktionskurs samlar också andra doktorander vid teologiska fakulteten. Enligt självvärderingen utgör kursdelen i forskarutbildningen till största delen av så kallade läs- och litteraturkurser genom vilka doktoranderna kan fördjupa och bredda sin kunskap och förståelse av ämnet etik. En rad obligatoriska kurser verkar enligt bedömarnas uppfattning tematiskt motsvara de kunskapsmål som formuleras i den allmänna studieplanen i etik. Pensum utläses kunna vara omfattande och valet av litteratur sker delvis i samråd med handledaren. Översikten över kurser som läses i utbildningen anser bedömarna visa på att centrala ämnen ingår, såsom etikens historia, moralfilosofi och politisk filosofi, nutida teologisk etik och tillämpad etik. Till detta kommer kurser i valfria ämnen. Således tillhandahålls en relativt bred grund för alla doktorander oavsett den enskilda avhandlingens tematik. Bedömarna anser det också vara viktigt att doktoranderna inte uteslutande koncentrerar sig på det specialområde som är föremål för deras avhandling, utan även skaffar sig allmän kunskap om olika delar av etik som akademisk disciplin.

Bland annat den obligatoriska läskursen "Vetenskapsteori och metod" är viktig för att doktoranderna ska få bekanta sig med relevanta forskningsmetoder inom etiken, och för att den innehåller aktuella vetenskapsteoretiska bidrag på hög nivå. Utöver de olika kurserna understryks i självvärderingen att de högre seminarier i etik som hålls på veckobasis också kan innehålla delmoment som tar fasta på den litteratur som doktoranderna förväntas tillägna sig. Sammantaget verkar urvalet av kurser enligt bedömargruppen innehållsligt tillfredsställa kraven på balans mellan bredd och fördjupning med olika svårighetsgrad.

Vad gäller utformning, genomförande och examination framstår dock denna del av utbildningen för bedömargruppen som något ensidig, på grund av det stora antalet studiepoäng som avläggs i form av läskurser och tentamen. I den allmänna studieplanen nämns att tentamen antingen sker skriftligt eller muntligt, men att muntlig tentamen för handledaren är den vanligaste formen. I den del av självvärderingen som rör doktorandperspektiv står det dock att examinationsformen vanligen utgörs av ett examineriskt samtal inför vilket doktoranden skriver korta texter om den litteratur som lästs. Det förblir något oklart för bedömarna i vilken utsträckning lärosätet även använder sig av andra examinationsformer, såsom hemtentamen, lärdagbok, grupptentamen, etcetera. Bedömargruppen ifrågasätter om utbildningen därmed fullt ut förmår beakta de enskilda doktorandernas behov och personliga kunskapsprogression, i annan utsträckning än att det ställs lägre krav vid tentamen av de första läskurserna än vad som verkar vara fallet vid examination av senare kurser. Med tanke på det låga antalet doktorander föreställer sig bedömargruppen att det inte skulle krävas omfattande resurser för att ytterligare variera tentamensformerna, vilket därför identifieras som ett utvecklingsområde.

Likväl anser bedömargruppen det positivt med de strategier som finns för att stärka forskarutbildningen genom olika typer av seminarier. Dessutom att det föreligger en rekommenderad ordning enligt vilken kurserna ska läsas, samtidigt som det finns möjligheter att justera kurser enligt de krav som är särskilt viktiga för den enskilda doktoranden. Kurserna och i vilken ordning lärosätet rekommenderar att de läses visar enligt bedömarna på en önskan om tydlig progression, och

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

motiverar att kursen i etisk teori kommer först mot slutet av utbildningen.

Systematisk uppföljning görs av utbildningens utformning och genomförande i syfte att säkerställa måluppfyllelsen. Resultaten av uppföljning omsätts i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Såväl de individuella studieplanerna som den allmänna studieplanen för forskningsutbildningen i etik följs regelbundet upp och revideras. I självvärderingen beskrivs en noga utarbetad tidsplan för forskarutbildningen som doktoranderna förväntas följa. Bedömarnas uppfattning är att de klara tidsramarna och delmålen som finns uppställda för varje termin av doktorandutbildningen sannolikt underlättar för doktoranderna i planeringen av de egna avhandlingsprojekten. Via delmålen följer institutionen även upp hur doktorandernas projekt utvecklas och kan ingripa vid behov. Vidare framgår det i självvärderingen att det även i samband med att doktorander presenterar det egna projektet, genomförs ett utvärderande handledningssamtal där det reflekteras kring intryck, feedback och hur avhandlingen framskrider.

Lärosätets självvärdering nämner så kallade tentamenssamtal, vilket möjliggör att doktoranderna får såväl summativ som formativ feedback. Det högre seminariet är ett forum för kontinuerlig uppföljning av lärandemål och för hur det konkreta avhandlingsarbetet framskrider. De forskarstuderandes progression följs upp systematiskt på fakultetsnivå när 50 procent respektive 80 procent av forskarstudierna anses vara avklarade.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat**Aspekt: Måluppfyllelse av kunskapsformen färdighet och förmåga**

Bedömning med motivering: Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar samt såväl i nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet kan presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt. Doktoranderna visar också förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Utöver den noga utarbetad tidsplan för forskarutbildningen nämns i självvärderingen även peer-feedback som ett viktigt element. När doktoranderna närvarar vid tillfällena där deras kolleger lägger fram och diskuterar sina projekt, och där de också bidrar med egen feedback, utvecklas deras förmåga att genomföra sina egna forskningsprojekt och deras färdigheter i att muntligt diskutera forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället.

Överlag läggs inom forskarutbildningen vikt vid att träna både skriftlig och muntlig förmåga, och det är ett prestationskrav som ställs vid minst ett tillfälle per år. I självvärderingen framgår även att doktoranderna från år två och framåt förväntas presentera sin forskning i internationella sammanhang, på ett sätt som stöder avhandlingsprojektets framåtskridande. Detta krav fastslår viktiga riktlinjer för doktoranderna, och handledarna är involverade i planeringen av dylika aktiviteter. Institutionen eftersträvar också att säkerställa handledarens eller annan äldre kollegas närvaro vid sådana internationella presentationer, för att efteråt tillsammans kunna gå igenom hur saker och ting har förlöpt. Bedömargruppen betraktar tydligheten i detta tillvägagångssätt som ett gott exempel.

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

Den introduktionskurs inom forskarutbildningen som är gemensam för alla fakultetens doktorander är också viktig i detta sammanhang enligt bedömarnas uppfattning, då den ger doktoranderna möjlighet att läsa avhandlingar i olika ämnen med fokus på diskussion av metodfrågor. Det ges också möjlighet, särskilt inom ramen för det högre seminariet, att muntligt diskutera frågor som är relevanta för avhandlingsarbetet.

Doktoranderna har en viss del undervisning inom ramen för sin doktorandtjänst. I självvärderingen beskriver lärosätet att doktorandernas undervisning i ett inledande skede ansluter nära till det egna forskningsintresset och därmed det närmsta kompetensområdet. Genom att doktoranderna inkluderas i lärarkollegiet antar bedömarna att de härigenom såväl ger ett bidrag till lärosätets undervisning och kursutveckling som utvecklar nyttiga färdigheter för egen del.

Också undervisning och bidrag till den allmänna samhällsdebatten är aktiviteter som bidrar till att öka doktorandernas kompetens när det gäller att presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med samhället i stort. Det anses av bedömagruppen som positivt att doktoranderna uppmuntras till att delta aktivt i samhällsdebatten, och att de får stöd från en mentor i undervisning som kan bidra både i fråga om innehåll och ett pedagogiskt angreppssätt. Det anses också viktigt att doktoranderna deltar i internationella konferenser och lägger fram artiklar. Även institutionens krav på minst en internationell presentation per år förefaller tillfredsställande enligt bedömarna.

Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

I sin självvärdering nämner lärosätet att såväl de individuella studieplanerna som den allmänna studieplanen för forskningsutbildningen i etik regelbundet följs upp och revideras i ljuset av hur väl de tjänar de övergripande målsättningarna vad gäller färdigheter och förmågor som doktoranderna förväntas tillskansa sig genom forskarutbildningen.

Självvärderingen understryker att lärosätet via kontinuerlig handledning och samtal i förbindelse med inlämningen av den individuella studieplanen försöker försäkra sig om att doktorandprojektet framskrider. Också samtal med varje enskild doktorand siktar mot att säkerställa att doktorandprojektet framskrider. Samtidigt undviks, genom flera revisioner av avhandlingsmanuset att en avhandling läggs fram för disputation innan tillräcklig progression har säkerställts.

Det anses utifrån lärosätets självvärdering också viktigt att doktoranden tränar upp sin förmåga att formulera muntlig kritik vid seminarier och inom forskarskolan, och att det är ett krav från lärosätet att detta ska ske minst en gång per år. Vidare betonas i självvärderingen vikten av att doktoranderna tränas i att presentera skrifter vid konferenser på olika nivåer och det förväntas att doktoranderna håller internationella presentationer årligen från år två i avhandlingsperioden. Det är krav som utgör viktiga riktlinjer för doktoranden. Bedömagruppen ser positivt särskilt på detta att lärosätet söker att uppnå en situation där en handledare eller kollega ger återkoppling på de muntliga presentationerna i internationella sammanhang.

Doktoranderna kan även ta hjälp av mentorer för att få stöd och återkoppling på sin undervisningstjänstgöring. Också studenters kursutvärderingar används enligt självvärderingen här

som en metod för återkoppling.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat

Aspekt: Måluppfyllelse av kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömning med motivering: Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar intellektuell självständighet, och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. Doktoranden har också nått fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Lärosätet nämner i sin självvärdering upprepade gånger att kraven är högt ställda när det gäller förmågan till vetenskapligt kritiskt tänkande och läsning, självständig reflektion och vetenskaplig redlighet. Utvecklandet av dessa förmågor understöds både i form av för ändamålet utvecklade obligatoriska kurser och genom de konkreta arbetsformer som tillämpas på forskarutbildningen. Lärosätet följer på olika sätt även upp hur dessa förmågor utvecklas och har rutiner för att ta itu med eventuella oegentligheter, vilket konkretiseras genom ett antal exempel i självvärderingen. Sedan hösten 2017 ingår ett forskningsetiskt element i den obligatoriska introduktionskurs som alla nyantagna doktorander deltar i.

Det läggs vikt vid att doktoranderna medverkar vid internationella konferenser och lägger fram artiklar, och kravet på minst en internationell presentation per år gör ett tillfredsställande intryck på bedömargruppen så till vida att doktorandernas intellektuella självständighet härigenom torde utvecklas. Bedömare anser det också positivt att doktoranderna uppmuntras att aktivt delta i samhällsdebatten och att de får stöd av en mentor vid undervisningen. Detta arrangemang anser bedömargruppen kunna innebära ett viktigt bidrag både när det gäller innehåll och pedagogiska tillnärmelsesätt.

Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

I självvärderingen nämns ett flertal kontrollmekanismer som används för att säkra progression och måluppfyllelse, såsom kontinuerlig handledning och tentamenssamtal som kontrolleras när doktoranderna lämnar in sina individuella studieplaner. Att adekvat handledning är nödvändig understryks redan vid antagningen till forskarutbildningen. Doktoranden ställs tidigt inför kravet att bearbeta sin projektbeskrivning, så att det är möjligt att snabbt komma igång med avhandlingsskrivandet. Bedömargruppen instämmer att det är en viktig och grundläggande målsättning, att ingen avhandling läggs fram för disputation utan att institutionen har säkerställt en tillfredsställande progression.

På bas av ett studium av de individuella studieplanerna så framstår det för bedömargruppen som att doktorandernas studier i de flesta fall framskrider i enlighet med studieplanerna, och att eventuella avbrott eller fördröjningar i doktorandstudierna är inplanerade, såsom föräldraledighet eller tjänstgöring inom annat uppdrag under kortare period.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat

Sammanvägd bedömning av aspektområdet utformning, genomförande och resultat

Bedömning med motivering: Aspektområdet utformning, genomförande och resultat bedöms sammantaget vara tillfredsställande.

Självvärderingen ger intryck av att lärosätet arbetar medvetet med utformningen och genomförandet av forskarutbildningen i etik, vilket också visar sig i resultaten. Antalet doktorander är likväldigt så pass lågt att det är svårt för bedömarna att dra några allmänna slutsatser, men progressionen och redan avlagda doktorsexamina vittnar om att genomförandet är tillfredsställande även om flera av doktoranderna har använt något mer tid än planerat på sina avhandlingsprojekt, bland annat på grund av olika nödvändiga ledigheter.

Bedömarna ser det som viktigt att doktoranderna inte uteslutande koncentrerar sig på det specialområde som är föremål för deras avhandling, utan även skaffar sig mer allmän kunskap om olika delar av etik som akademisk disciplin.

Sammantaget verkar urvalet av kurser enligt bedömargruppen innehållsligt tillfredsställa kraven på balans mellan bredd och fördjupning med olika svårighetsgrad. Med tanke på det låga antalet doktorander föreställer sig bedömargruppen att det inte skulle krävas omfattande resurser för att ytterligare variera tentamensformerna, vilket identifieras som ett utvecklingsområde för lärosätet.

I självvärderingen nämns även peer-feedback som ett viktigt element. När doktoranderna närvarar vid tillfällen då deras kolleger lägger fram och diskuterar sina projekt, och där de också bidrar med feedback, utvecklas doktorandernas färdigheter och förmåga att genomföra sina egna forskningsprojekt.

Bedömargruppen ser särskilt positivt på de tydliga krav om vad som förväntas av doktoranderna när det gäller internationella presentationer, likaså att en handledare eller kollega ger återkoppling på de muntliga presentationerna.

Bedömargruppen ser det som positivt att doktoranderna uppmuntras till att delta aktivt i samhällsdebatten, och att de får stöd från en mentor i undervisning som kan bidra både i fråga om innehåll och ett pedagogiskt angreppssätt.

Perspektiv

Arbetslivets perspektiv

Bedömning med motivering: Utbildningen förbereder doktorander för ett föränderligt arbetsliv.

Det framträder i självvärderingen en tydlig önskan om att bedriva samhällsrelevant forskning, liksom att stå i dialog med det omgivande samhället. Rent konkret omsätts denna önskan bland annat i form av att bjuda in forskningsfinansiärer för diskussioner vid seminarier. Det finns också en alumniverksamhet inom etikämnet samt vid institutionen och fakulteten erbjuder vidare karriärvägledning för de doktorander som är i slutfasen av sin forskarutbildning. Vid Uppsala universitet anordnas även karriärdagar med exempel på olika karriärvägar, också utanför akademien, vilket stärker ett arbetslivsperspektiv inom utbildningen. Det är dock inte tydligt för bedömarna i vilken mån deltagandet av doktorander i karriärdagarna följs upp. I självvärderingen identifierar lärosätet tre karriärvägar/arbetsområden där tillämpad etik efterfrågas och som är särskilt relevanta för utbildningen, nämligen akademien, kyrkan och delar av samhället i övrigt. Det finns ett behov av etikkompetens inom bland annat Svenska kyrkan och andra organisationer som arbetar med frågor

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

om mänskliga rättigheter. Samarbetet med Centrum för tillämpad etik i Linköping nämns som ett aktuellt initiativ, som erbjuder doktoranderna ett kontaktnät för att erhålla en ökad kompetens på områden som är aktuella i samtiden. Arbetslivets perspektiv synes väl inarbetat och diskuteras på ett flertal ställen i självvärderingen och således inte enbart under rubriken "Arbetslivets perspektiv", vilket bedömargruppen ser som något positivt.

I självvärderingen skrivs tydligt fram att doktoranderna tränas i generiska förmågor genom bland annat en obligatorisk medverkan i högre seminariet, genom muntliga prov inom olika kurser och genom medverkan i undervisning och uppdragssamverkan. Även om bedömargruppen tidigare påpekat att examinationsformerna kunde varieras i högre omfattning, tillämpas ändå en viss omväxling efter doktoranders önskemål när dessa till exempel tillåts skriva konferenspresentationer eller recensioner istället för ett traditionellt PM. Doktoranderna uppmuntras även att medverka vid olika seminarier och populärvetenskapliga sammanhang utanför akademien.

Vid flera tillfällen betonas i självvärderingen att etikämnets forskningsprofil gör det nödvändigt att följa samhällsutvecklingen och att forskarutbildningen ska utveckla doktorandernas förmåga att föra dialog med det omgivande samhället. Flera av forskarna/handledarna är också aktiva i samhällsdebatten, och det betonas att det är en tradition vid institutionen att också doktoranderna uppmuntras och skolas in i detta. Flera av doktoranderna medverkar till exempel i Mänskliga Rättighetsdagarna, Almedalen, bokmässan och är aktiva i olika medier.

För doktoranderna finns även en obligatorisk högskolepedagogisk kurs om 7,5 högskolepoäng, där de bland annat får diskutera sin roll i studenternas lärande. Under år två och tre på forskarutbildningen bör enligt självvärderingen alla doktorander i görligaste mån skolas in i undervisningen. I samband med detta ordnas alltid en introduktion för de doktorander som är nybörjare inom undervisning och de tilldelas även mentorer som kan ge stöd på olika vis.

Utbildningens utformning och genomförande följs systematiskt upp för att säkerställa att den är användbar och förbereder för arbetslivet. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Fakulteten uppmuntrar enligt självvärderingen aktivt lärares engagemang i tredje uppgiften, som alltid tas upp som en särskild punkt under utvecklingssamtal. Som exempel på hur arbetslivets perspektiv präglar forskarutbildningen nämns vidare att Uppsala universitet och vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap kontinuerligt bjuder in till träffar med de stora forskningsfinansiärerna (Vetenskapsrådet, Riksbankens Jubileumsfond), vilka kan betraktas som en form av uppföljning med avseende på samhällsrelevans. Det finns även tydliga krav på pedagogisk utbildning inom utbildningen. Examinationen av den obligatoriska högskolepedagogiska kursen innebär en uppföljning vad gäller vissa av sådana färdigheter som är viktiga för en fortsatt karriär inom akademien. Doktorander som är nybörjare inom undervisningen har minst en mentor som "bollplank" och de får härigenom god återkoppling på sin förmåga att stödja andras lärande, vilken är av central betydelse för en fortsatt akademisk karriär. Alla undervisande doktorander inkluderas även i lärarkollegierna, vilket bedömargruppen ser som positivt i uppföljningshänseende. Studenters kursutvärderingar utgör också ett slags uppföljning av doktorandernas förmåga att stödja andras lärande.

Lärosätet genomför enligt självvärderingen även alumnundersökningar och inom ämnet etik hålls

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

kontakt med disputerade etiker för att både följa hur det går för dessa personer i arbetslivet men också för att kunna initiera gemensamma projekt och samverkan, vilket bedömargruppen finner positivt. Alumner bjuds in till högre seminariet i etik och detta är också välbesökt. Bedömargruppen vill lyfta fram detta som ett gott exempel när det gäller att utbilda för ett föränderligt arbetsliv.

Sammantaget bedöms arbetslivets perspektiv vara tillfredsställande.

Perspektiv

Doktoranders perspektiv

Bedömning med motivering: Utbildningen verkar för att doktoranderna tar aktiv del i arbetet med att utveckla utbildningen och läroprocesser.

Det framgår av självvärderingen och intervjuerna att doktoranderna har gott inflytande över sin situation på forskarutbildningen. De är representerade inom flera olika organ såsom Teologiska doktorandrådet, och därigenom också det centrala doktorandrådet vid Uppsala universitet, samt fakultetsnämnden i enlighet med vad som förväntas. Forskningsmiljön framstår som engagerad och tillgänglig, och det ges konkreta och positiva exempel på doktorandinflytande, exempelvis vad gäller utformningen av individuella studieplaner samt önskemål angående litteratur. Doktoranderna är också aktiva vid det högre seminariet och har möjlighet att påverka seminariets terminsprogram.

Bedömargruppen vill här lyfta fram doktorandernas inflytande vad gäller examinationsformer och kursutvärderingarna vid slutet av forskarutbildningskurserna som positiva exempel.

Forskarutbildningen innefattar finansieringsmöjligheter, och nödvändig infrastruktur förefaller fungera väl. Doktoranderna har dessutom tillgång till nationella såväl som internationella nätverk och uppmuntras enligt lärosätet till att ta del av dessa.

Bedömargruppen vill som ett gott exempel lyfta fram det inslag under handledarutbildningen då doktorandrådets representant redogör för problem som doktorander vanligtvis kan uppleva. Däremot identifierar bedömargruppen den relativt sena tidpunkten på eftermiddagen för det obligatoriska forskarseminariet som ett utvecklingsområde, då denna torde missgynna doktorander med små barn som går i förskola.

Utbildningen följs systematiskt upp för att säkerställa att doktorandinflytandet används i kvalitetssäkring och utveckling av utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Teologiska doktorandrådet genomför enligt självvärderingen regelbundna undersökningar kring doktorandernas situation och efter den senaste utvärderingen har doktorandernas önskemål om nya modeller för examinationsformer, exempelvis i form av konferenspresentationer och recensioner, lyfts fram. Doktoranderna har även fått igenom förändringar vad gäller de individuella studieplanerna. Dessa revideras årligen och följs upp via regelbundna samtal med handledarna. Vidare har doktoranderna möjlighet att framföra sina önskemål och synpunkter både vid de högre seminarierna och vid det årliga utvecklingssamtalet.

Lärarkollegiet framhåller att det finns möjlighet att justera tidpunkten för det obligatoriska forskarseminariet om det framkommer att doktorander med små barn upplever tidspress, men det kvarstår en risk för att sådana problem hos vissa doktorander inte återkopplas till det seniora kollegiet. Bedömargruppen föreslår därför att detta utreds för att säkerställa doktorandernas

intressen.

Sammantaget bedöms doktoranders perspektiv vara tillfredsställande.

Perspektiv

Jämställdhetsperspektiv

Bedömning med motivering: Ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningens utformning och genomförande.

Självvärderingen gör tydligt att lärosätet är medvetet om att ett jämställdhetsideal bör genomsyra alla delar av forskarutbildningen. Det framkommer även att det inom forskargruppen finns en stor medvetenhet om jämställdhetsaspekter, liksom även integrerade idéer om maktanalys gällande kurslitteraturen och undervisningen. Dessutom finns det en utarbetad strategi kring könsrepresentation i betygsnämnden vid disputation.

Doktorandkollegiet liksom den operativa personalen består främst av kvinnor. Dock avspeglas könsfördelningen bland mastersstudenter även på forskarnivå, och det förefaller således inte ske någon förändring vad gäller könsfördelningen från den lägre utbildningsnivån till den högre. Antagningsprocessen identifieras inte desto mindre som ett potentiellt utvecklingsområde av bedömargruppen inför framtiden, eftersom det varken i självvärdering eller vid intervjuerna inte beskrivs huruvida det gjorts ansträngningar för att påverka könsbalansen inom utbildningen generellt. Bedömargruppen vill dock lyfta samtalen inom handledarkollegiet kring hur olika personer på bästa sätt kan uppmuntras och vägledas som ett gott exempel i jämställdhetshänseende, samt att doktoranderna inom seminarierna tränas i att upprätta ett konstruktivt diskussionsklimat.

Systematisk uppföljning görs inte för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande främjar jämställdhet. Resultaten av uppföljning omsätts inte vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker inte till relevanta intressenter.

Generellt anser bedömargruppen att utbildningen till utformning och genomförande präglas av en önskan att främja jämställdhet. Det framgår dock inte för bedömarna hur en systematisk uppföljning sker, vilket därför identifieras som ett tydligt utvecklingsområde. Det nämns i självvärderingen att en föräldrapolicy finns sedan 2005, och att diskussioner om "familjens livspussel" kan ske vid genomgången av den individuella studieplanen, men ingenting i övrigt som bedömarna finner ligga utanför ramarna av det förväntade. Bedömargruppen efterlyser en översyn av schemalaggningsen av den obligatoriska undervisningen, och då främst forskarseminariet.

Sammantaget bedöms jämställdhetsperspektivet vara tillfredsställande.

Aspektområdet: Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Sammanvägd bedömning av aspektområdet uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömning med motivering: Aspektområdet uppföljning, åtgärder och återkoppling bedöms sammantaget vara tillfredsställande.

Självvärderingen ger uttryck åt en målsättning om långsiktighet i handledningen och lärosätet låter förstå att det finns riktlinjer för byte av handledare av olika skäl, vilket bedömargruppen anser vara en viktig möjlighet.

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

Bedömargruppen finner att självvärderingen innehåller flera exempel på kvalitetskontroll av forskarutbildningen i etik, både på lärosätetsnivå och vid den teologiska fakulteten (genom det Teologiska doktorandrådet). Den teologiska fakulteten har dock det övergripande ansvaret för kvaliteten i forskarutbildningen. Det högre seminariet i etik beskrivs i självvärderingen ha höga kvalitetskrav, där deltagarna förväntas presentera självständiga tolkningar både muntligt och skriftligt. Det högre seminariet beskrivs också som ett forum för kontinuerlig uppföljning av lärandemål. Doktorandernas progression följs upp systematiskt på fakultetsnivå när 50 procent respektive 80 procent av forskarstudierna anses vara avklarade.

Lärosätet lägger också i sin självvärdering vikt vid den feedback som doktorander själva ger på sin forskarutbildning. Bedömarna konstaterar att detta sannolikt underlättar genomströmningen av doktorander i utbildningen. Doktoranderna får dessutom summativ och formativ feedback vid de tentamenssamtal, som nämns i självvärderingen.

Självvärderingen understryker att lärosätet via kontinuerlig handledning och enskilda samtal i förbindelse med uppföljning av den individuella studieplanen säkerställer att doktorandprojektet framskrider.

Doktoranderna kan ta hjälp av mentorer för att få återkoppling på sin undervisningstjänstgöring. Studenters kursutvärderingar fungerar också som återkoppling härvidlag. Fakulteten erbjuder karriärvägledning för de doktorander som är i slutfasen av sin forskarutbildning och inte minst alumnernas frekventa deltagande i bland annat seminarieverksamheten ser bedömargruppen som ett gott exempel på hur återkoppling av relevans för arbetslivets perspektiv kan ske inom ramen för forskarutbildningen.

Vad gäller uppföljning med avseende på jämställdhetsperspektivet ser bedömargruppen utvecklingsområden, så till vida att någon systematisk sådan utöver vad som möjligen kan ske i samband med uppföljning av den individuella studieplanen inte förefaller äga rum. Ett utvecklingsområde identifieras vad gäller rekryteringen av doktorander till etikämnet samt planeringen av obligatoriska aktiviteter. Bedömargruppen vill framhålla att den sena tidpunkten på eftermiddagen för det högre seminariet försvårar deltagande för anställda med små barn och att återkoppling till det seniora kollegiet från doktoranders sida gällande detta nog kan vara svår att åstadkomma. Annars utgör Teologiska doktorandrådet och de årliga utvecklingssamtalen goda möjligheter till återkoppling på forskarutbildningen från doktoranderna, också beträffande de möjligheter till doktorandinflytande som finns.

Samlat omdöme: Hög kvalitet

Bedömning med motivering: *Sammantaget visar underlagen att forskarutbildningen i etik vid Uppsala universitet håller hög kvalitet.*

Bedömargruppen uppfattar att lärosätets fokus ligger på en kritisk analys av moral, och med vikt på förhållandet mellan religion och moral. Olika traditioner kommer till uttryck i självvärderingen, men potentiella doktorander uppmuntras till att välja en av huvudinriktningarna, något som bedömargruppen uppfattar som både en styrka och som en svaghet. Å ena sidan kan det uppfattas som ett bidrag till forskarutbildningen. Å andra sidan bekymrar det bedömargruppen huruvida de doktorander som önskar att skriva om ämnen, som inte tydligt passar in under någon av de tre

huvudinriktningarna, inte kommer att få det nödvändiga stöd som behövs för att gå vidare med sin specialisering, utan istället kan känna en press att välja ett ämne som bättre passar inom en av huvudinriktningarna. Möjligheten för doktoranderna att välja bihandledare med kompetens utanför de prioriterade ämnena, måste enligt bedömarna stärkas.

Utbildningen präglas generellt av att handledarna har hög kompetens, och att handledningen håller hög vetenskaplig nivå, även om det förekommer vissa olikheter mellan handledarna när det gäller publiceringsgrad. Självvärderingen beskriver rutiner för byte av handledare när doktorander uttrycker en sådan önskan. Bedömarna finner det också viktigt att nya handledare har erfarenhet av att fungera som bihandledare innan de blir huvudhandledare. Handledarkollegiet i etik och fakultetens handledarkollegium kan enligt bedömargruppen uppfattning säkerligen bidra till kvalitetsutvecklingen av vägledningen. Sammantaget förmedlas ett intryck till bedömargruppen att lärosätet inte fullt ut har gjort det möjligt för samtliga huvudhandledare att förkovra sig vetenskapligt.

Med tanke på att antalet doktorander är relativt få ser bedömargruppen det som en fördel att lärosätet ordnar just ett gemensamt regelbundet högre seminarium i etik som för samman doktoranderna och även andra forskare och personal vid lärosätet. Detta erbjuder således en relativt bred grund för alla doktorander oavsett den enskilda avhandlingens tematik, enligt bedömargruppens tolkning. Bedömarna finner det också viktigt att doktoranderna inte uteslutande koncentrerar sig på det specialområde som är föremål för deras avhandling, utan även för allmän kunskap om olika delar av etik som akademisk disciplin.

När doktoranderna närvarar vid tillfällen där deras kolleger lägger fram och diskuterar sina projekt, och där de också bidrar med feedback, utvecklas doktorandernas färdigheter och förmåga att genomföra sina egna forskningsprojekt. I självvärderingen nämns även peer-feedback som ett viktigt kvalitetsdrivande element.

Generellt framstår det för bedömargruppen som möjligheterna för doktoranderna att delta i internationella konferenser vara goda, särskilt i de fall handledarna själva har goda internationella kontakter. Hur detta fungerar i praktiken verkar enligt bedömarnas uppfattning kunna variera och skönjar i självvärderingen en viss vaghet, trots att där ges relevanta exempel på internationellt deltagande.

Utbildningen uppfattas också ha ett starkt fokus på obligatoriska läs- och litteraturkurser, vilket enligt bedömarna kan medföra en viss ensidighet, och att enskilda doktoranders intressen och behov hamnar i bakgrunden. Med tanke på det låga antalet doktorander föreställer sig bedömargruppen vidare att det inte skulle krävas omfattande resurser för att ytterligare variera tentamensformerna, vilket därför identifieras som ett utvecklingsområde för lärosätet.

Det framgår enligt självvärderingen en tydlig önskan hos lärosätet att bedriva samhällsrelevant forskning, liksom att stå i dialog med det omgivande samhället. Fakulteten erbjuder vidare karriärvägledning för de doktorander som är i slutfasen av sin forskarutbildning.

Forskningsmiljön framstår som engagerad och tillgänglig, och det ges konkreta och positiva exempel på doktorandinflytande, exempelvis vad gäller utformningen av individuella studieplaner samt önskemål angående litteratur. Doktoranderna har dessutom tillgång till nationella såväl som internationella nätverk och uppmuntras enligt lärosätet att ta del av dessa.

Trots att lärosätet i självvärderingen och vid intervjun uttrycker en medvetenhet inom jämställdhetsområdet ser bedömaregruppen utvecklingsområden vad gäller att omsätta den teoretiska medvetenheten i praktiken, bl.a. vad gäller rekryteringen av doktorander till etikämnet samt planeringen av obligatoriska aktiviteter.

Bedömaregruppen finner att självvärderingen innehåller flera exempel på kvalitetskontroll av forskarutbildningen i etik, både på lärosätetsnivå och vid den teologiska fakulteten. Det högre seminariet beskrivs också som ett forum för kontinuerlig uppföljning av lärandemål. Doktorandernas progression följs upp systematiskt på fakultetsnivå när 50 procent respektive 80 procent av forskarstudierna anses vara avklarade.

Självvärderingen understryker att lärosätet via kontinuerlig handledning och enskilda samtal i förbindelse med uppföljning av den individuella studieplanen säkerställer att doktorandprojektet framskrider. Lärosätet lägger också i sin självvärdering vikt vid den feedback som doktorander själva ger på sin forskarutbildning. Doktoranderna får dessutom summativ och formativ feedback vid tentamenssamtal. Bedömare konstaterar att detta sannolikt underlättar genomströmningen av doktorander i utbildningen. Överlag anser dock bedömaregruppen att forskarutbildningen i Etik vid Uppsala universitet som helhet karaktäriseras av hög kvalitet.

Lärosäte	Forskarutbildningsämne	ID-nr
Uppsala universitet	Religionshistoria - licentiat- och doktorsexamen	A-2016-11-4127
<p>Aspektområde: Miljö, resurser och område Aspekt: Forskarutbildningsämne Bedömning med motivering: Avgränsningen av forskarutbildningsämnet och dess koppling till den vetenskapliga grunden och beprövad erfarenhet är välmotiverad och adekvat.</p> <p>Enligt bedömargruppens tolkning är religionshistoria som forskarutbildningsämne brett definierat i Uppsala universitets självvärdering och i den allmänna studieplanen. Ämnet omfattar religioner på samtliga kontinenter, under alla tidsperioder och tillåter ett brett spektrum av olika metoder. Bedömarna uppfattar att särskilt det komparativa perspektivet och begreppsmässig kunskap betonats som karakteristiska mål för ämnet. Doktoranderna förväntas därmed tillägna sig goda kunskaper på en mängd olika områden inom ämnet, samt även djupa kunskaper i det specialområde som det egna forskningsprojektet tillhör. Beskrivningen av ämnet och av forskarutbildningens mål, anser bedömargruppen även stämma överens med hur ämnet religionshistoria i allmänhet uppfattas, såväl internationellt som nationellt.</p> <p>Den allmänna studieplanen är enligt bedömargruppens uppfattning välutformad, och beskriver i detalj utbildningens mål, antagningskrav och innehållet i utbildningen. För antagning krävs 30 högskolepoäng religionsvetenskap på A-nivå, 60 högskolepoäng på B-nivå och 30 högskolepoäng på avancerad nivå, inklusive en forskningsförberedande uppsats på minst 15 högskolepoäng. Bedömarna konstaterar vidare att forskarutbildningen i religionshistoria vid Uppsala universitet därutöver har en relativt stor kursdel (90 högskolepoäng), medan avhandlingen omfattar 150 högskolepoäng. Av kursdelen utgör 60 högskolepoäng obligatoriska kurser, där 7,5 högskolepoäng består av en gemensam introduktionskurs för den teologiska fakulteten, 15 högskolepoäng är teori och metod, medan 37,5 högskolepoäng utgörs av en religionshistorisk fördjupningskurs där doktoranderna kan välja fem av åtta möjliga alternativ. Bedömargruppens tolkning av detta är att den religionshistoriska kunskapsbredden därmed tas tillvara på ett positivt sätt. Resterande 30 högskolepoäng utgörs av läskurser som väljs i samråd med handledaren.</p>		
<p>Aspektområde: Miljö, resurser och område Aspekt: Personal Bedömning med motivering: Antalet handledare och lärare och deras sammantagna kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens innehåll och genomförande.</p> <p>Institutionen har för närvarande fyra fast anställda lärare, och en femte (biträdande lektor) ska snart anställas. Sammantaget anser bedömargruppen att handledarstaben besitter en förhållandevis bred religionshistorisk kompetens: islam, judendom, antikens religioner. Dessutom är den biträdande lektor som enligt självvärderingen inom kort ska anställas specialiserad inom hinduism och buddism. Enligt självvärderingen finns det även god tillgång till externa bihandledare som bidrar med specialistkompetens till doktorandernas projekt. Alla doktorander ska ha minst två handledare, varav minst en av dessa ska ha genomgått handledarutbildning eller ha erhållit likvärdig kompetens.</p> <p>Det framgår av de individuella studieplanerna att en av lärarna, ämnets professor, är huvudhandledare för samtliga sex doktorander, och att ingen av de övriga fast anställda lärarna</p>		

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

fungerar som bihandledare för någon av doktoranderna. Istället anlitas externa bihandledare. I intervjun upplyste lärosätet för övrigt att ämnets professor är på väg att lämna sin post, och att professuren snart kommer att bli utlyst. Bedömagruppen konstaterar att institutionen därmed står inför stora utmaningar, både med hänsyn till att bättre utnyttja handledarkapaciteten i allmänhet och i synnerhet när det gäller de omställningar som kommer att behöva göras när den lärare som har haft ensamt ansvar som huvudhandledare snart frånträder sin ställning. Institutionen befinner sig därmed i en sårbar situation.

I självvärderingen beskriver lärosätet att en obalans råder mellan en mer historisk-filologisk orienterad kompetens, som representeras av personalen, och de handledningsbehov som de nuvarande doktorandernas projekt kräver. Detta uppfattar bedömagruppen vara förklaringen till att så få av lärarna deltar i doktorandhandledningen. Av både självvärderingen och intervjun med lärarna framgår det att lärosätet ska försöka komma till rätta med denna situation genom en mer målinriktad rekryteringsstrategi, som ska skapa en bättre överensstämmelse mellan de antagna doktorandernas projekt och lärarstabens vetenskapliga specialistkompetens. Detta kan uppnås genom att öronmärka vissa doktorandanställningar för projekt med en särskild profil, och genom att anställa doktorander i externfinansierade projekt som initierats av lärarstaben. Här uppmärksammar bedömagruppen en tydlig vilja till ett strategiskt tankesätt och omsorg för att på ett bättre sätt utnyttja de resurser som finns inom personalens vetenskapliga kompetens.

Handledarnas och lärarnas sammantagna kompetens och kompetensutveckling följs systematiskt upp i syfte att främja hög kvalitet i utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

I självvärderingen framgår att det vid Uppsala universitet finns en handledarpedagogisk kurs som några av de anställda har genomgått. Under intervjun upplyste lärosätetsrepresentanter att det kunde vara svårt att få delta i en sådan kurs. Varje termin håller lärosätet också pedagogiska fortbildningskurser vid institutionen i form av pedagogiska utbildningsdagar eller andra kurser. Det framgår för bedömarena däremot inte i vilken grad handledningsfrågor ingår som tema på dessa kurser. Bedömagruppen får därmed intrycket att det finns utrymme och utvecklingspotential när det gäller att se till att samtliga lärare i religionshistoria får handledningspedagogisk utbildning och möjligheter till fortbildning. Detta anser bedömarena vara särskilt viktigt med hänsyn till de utmaningar som personalen står inför inom den närmaste framtiden, vilka nämndes ovan.

Enligt självvärderingen har samtliga fast anställda minst 20 procent forskningstid i sin befattning för vidareutveckling av den egna forskningskompetensen. Den enskilda forskaren rapporterar årligen till ledningen om sina forskningsaktiviteter, och har ett årligt utvecklingssamtal med prefekten. Forskarna har också möjlighet att ansöka om särskilda medel för att arbeta med ansökningar om externa forskningsmedel. Forskningsandelen i anställningen anses av bedömagruppen som ett minimum för att säkra den enskilda forskarens vetenskapliga kompetensutveckling.

Aspektområde: Miljö, resurser och område**Aspekt: Forskarutbildningsmiljö**

Bedömning med motivering: Forskningen vid lärosätet har en sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög vetenskaplig och med goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället både nationellt och internationellt.

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

Det framgår av självvärderingen och bifogade publikationslistor att samtliga lärare inom ämnet är produktiva forskare, som publicerar på hög nivå såväl internationellt som i Sverige. Bedömaregruppen uppfattar att miljön har goda internationella och nationella kontaktnät, som också kommer de forskarstuderande till godo i form av gemensamma forskarskolor, externa bihandledare, gästforskare och konferensdeltagande.

Lärosätet nämner i självvärderingen ett högre seminarium för ämnets doktorander, som sammanträder varje eller varannan vecka. Dessutom beskrivs ett rikt utbud av relevanta forskarseminarier och arrangemang i ämnet, både vid Teologiska institutionen och vid Uppsala universitet i övrigt. I det högre seminariet deltar också forskare från andra ämnesområden. När en doktorand lägger fram ett kapitelutkast hämtas det dessutom ofta in en extern kommentator, särskilt i det senare skedet av avhandlingsarbetet. Bedömarna anser utifrån dessa beskrivningar att det finns en mycket ändamålsenlig forskarutbildningsmiljö av hög kvalitet.

Bedömaregruppens uppfattning är emellertid att forskarutbildningsmiljön är begränsad, så till vida att doktorandgruppen i dagsläget utgörs av fyra doktorandtjänster och två doktorander som har antagits tidigare med egen finansiering. För närvarande finns det inte någon licentianstuderande. Nya doktorander tillsätts varje år. I självvärderingen beskriver lärosätet det som en utmaning att doktoranderna arbetar inom olika specialområden, vilket gör det svårare att upprätthålla en sammanhållen doktorandmiljö. Delvis som en följd av detta har anslutningen till det högre seminariet tidvis varit svag, tillkännager lärosätet.

Samtidigt understryks i självvärderingen betydelsen av en gemensam identitet och förståelse för ämnet för religionshistoriker och lärosätet arbetar aktivt för att motverka den centrifugalkraft som specialiseringen medför. Ett årligt "teori-internat" på en eller två dagar bidrar såväl till att höja teorikunskapen i allmänhet som till att öka den enskilda doktorandens förmåga att knyta sitt specialmaterial till ämnets teoretiska grund. För att möta utmaningarna med glappen mellan dels lärarnas och doktorandernas forskningsområden och dels mellan doktorandernas specialområden och förankringen i en gemensam ämnesmiljö, kommer det enligt bedömaregruppen behöva drivas ett arbete för att hitta fler gemensamma teman inom exempelvis seminarieverksamheten.

Bedömaregruppen finner på grundlag av upplysningar i självvärderingen och intervjuerna att utbildningens samhällsrelevans beaktas särskilt av lärosätet genom att de forskarstuderande också tränas i att förmedla forskning till en bredare publik. Detta har slagits fast som ett kunskapsmål i den allmänna studieplanen, och förverkligas på så sätt att doktoranderna nu också måste skriva en populärvetenskaplig artikel samt genom att den tredje uppgiften ibland behandlas inom seminarier.

Forskarutbildningsmiljön följs systematiskt upp för att säkerställa hög kvalitet. Resultatet av uppföljningen omsätts vid behov i kvalitetsutvecklande åtgärder och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Det framgår av självvärderingen att det vid institutionen finns förmåga till konstruktiv självkritik, både på ämnesnivå och på institutionsnivå. Som tidigare framkommit är institutionens medarbetare medvetna om att det finns utvecklingsområden inom den gemensamma doktorandmiljön och arbetar därför aktivt för att förbättra gemenskapskänslan, exempelvis inom det gemensamma seminariet och det årliga teori-internatet. På institutionsnivå övervakar fakultetsnämnden kvaliteten i

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

forskarutbildningen. Enligt självvärderingen har fakultetsnämnden upprättat ett professorsprogram införts för att se till att bredd och djup iakttas inom fakultetens alla ämnen. Lärosätet har också genomfört en doktorandenkät för att uppmärksamma svagheter, och en bedömning av kvaliteten på forskarutbildningen ingår i lärosätets regelbundna kvalitets- och förnyelseundersökningar. Sammanfattningsvis uppfattar bedömargruppen ett aktivt arbete med löpande kvalitetsutveckling vid såväl Teologiska fakulteten som inom forskarutbildningen i religionshistoria.

Aspektområde: Miljö, resurser och område**Sammanvägd bedömning av aspektområdet miljö, resurser och område**

Bedömning med motivering: Aspektområdet miljö, resurser och område bedöms sammantaget vara tillfredsställande.

Forskarutbildningsämnet religionshistoria vid Uppsala universitet karakteriseras enligt självvärderingen särskilt av det komparativa perspektivet och begreppsmässig kunskap. Studieupplägget, anses av bedömarna tillvarata ämnets bredd och djup kan på ett positivt sätt, och förbereder för aktiviteter som möjliggör en forskarutbildning av hög kvalitet. Personalen har, enligt bedömargruppens uppfattning, en hög vetenskaplig kompetens. Bedömargruppen konstaterar dock att institutionen står inför stora utmaningar och befinner sig i en sårbar situation. Den befintliga handledarkapaciteten måste bättre utnyttjas och i synnerhet när det gäller de omställningar som kommer att behöva göras när den lärare som har haft ensamt ansvar som huvudhandledare snart frånträder sin ställning.

Lärosätet står också inför utmaningen att hantera två glapp som bedömarna finner bekymmersamt. Det ena mellan lärarnas egna forskningsområden och de antagna doktorandernas projekt. Det andra mellan doktorandernas specialområden och förankringen i en gemensam ämnesmiljö. För att möta denna utmaning kommer det enligt bedömargruppens uppfattning att behöva drivas ett arbete för att hitta gemensamma teman i seminarieverksamheten. Det är emellertid bedömargruppens tydliga intryck att institutionen nu med omsorg arbetar medvetet med dessa problemställningar.

Det framgår av självvärderingen och bifogade publikationslistor att samtliga lärare inom ämnet är produktiva forskare. Bedömargruppen uppfattar att miljön har goda internationella och nationella kontaktnät, som också kommer de forskarstuderande till godo i form av gemensamma forskarskolor, externa bihandledare, gästforskare och konferensdeltagande.

Det framgår att det vid institutionen finns förmåga till konstruktiv självkritik och medvetenhet att komma tillrätta med de utmaningar som beskrivits. Även när det gäller att förbättra gemenskapskänslan i doktorandmiljön, exempelvis inom det gemensamma seminariet och det årliga teori-internatet som syftar till att öka den enskilda doktorandens förmåga att knyta sitt specialmaterial till ämnets teoretiska grund. I det högre seminariet deltar också forskare från andra ämnesområden för att understryka betydelsen av att skapa en gemensam identitet och förståelse för ämnet och för att motverka den centrifugalkraft som specialiseringen medför. Seminarieverksamheten vid institutionen och lärosätet i övrigt framstår som väl utbyggd, även om doktorandernas deltagande i det högre seminariet har varierat på grund av en stundom bristfällig förankring i forskarutbildningsmiljön hos en del av dem.

Lärosätet har också genomfört en doktorandenkät för att uppmärksamma svagheter, och en bedömning av kvaliteten på forskarutbildningen ingår i lärosätets regelbundna kvalitets- och

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

förnyelseundersökningar.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat**Aspekt: Måluppfyllelse av kunskapsformen kunskap och förståelse**

Bedömning med motivering: Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar bred kunskap och förståelse både inom forskarutbildningsämnet och för vetenskaplig metodik inom forskarutbildningsämnet.

Överlag kan bedömargruppen konstatera att forskarutbildningen vad gäller utformning, genomförande och examination är väl strukturerad och genomtänkt. Detta styrks primärt av att allmän behörighet och särskild behörighet enligt den allmänna studieplanen tillsammans garanterar en antagning som dels öppnar för individuella bedömningar, och dels förutsätter lämplighet för ämnet religionshistoria specifikt. Forskarutbildningens kursdel omfattar 90 högskolepoäng. Dessa poäng koncentreras främst till början av utbildningen och byggs upp av tre separata block: tre obligatoriska kurser, ett antal valbara breddkurser, och slutligen fördjupningskurser. Det finns avseende val av specifika kurser möjligheter att se till doktorandens specifika behov, och sådana val sker i samarbete med huvudhandledaren. Enligt självvärderingen planeras kurserna in när den första individuella studieplanen skrivs, och denna följs sedan upp i samband med handledning. Den allmänna studieplanen och den individuella studieplanen intar, således en viktig roll för att säkerställa utformning och genomförande av forskarutbildningen. Fakulteten har nyligen genomfört en revidering av de allmänna studieplanerna för att garantera att alla doktorander får en likvärdig utbildning, oberoende av handledare och kurser.

I självvärderingen anges att de obligatoriska kurserna bland annat medför fakultetsallmänna akademiska grundfärdigheter och en generell förståelse för forskarutbildningen, samt pedagogisk kompetens. I de obligatoriska kurserna ingår å ena sidan element som på en mycket konkret nivå bidrar till doktorandernas förmåga att genomföra forskarutbildningen, såsom möjligheten att diskutera nyskrivna avhandlingar med författarna. Å andra sidan tillförs element som garanterar att doktoranderna har teoretiska insikter i både den aktuella religionshistoriska diskussionen och ämnets klassiker. Genom att doktoranderna läser sex valbara kurser garanteras de en ämnesmässig bredd inom religionshistoria. Bedömargruppen noterar att listan med valbara kurser innehåller bland annat centrala religiösa traditioner i historia och nutid. Slutligen ingår fördjupningskurser som ska vara relevanta specifikt för doktorandens eget avhandlingsämne. Lärosätet uppger att det finns ett samarbete kring sådana kurser inom universitetet, och att kurser även kan väljas från andra fakulteter, så att doktoranderna tillgodogör sig den metodiska eller teoretiska specialistkompetens som lärosätet finner viktig i deras utövning. Bedömargruppen vill framhålla att lärosätets utbud av kurser och formerna för doktorander att garanteras ämnes- och metodmässig bredd ger ett lovligt intryck.

Vid sidan av kurserna bedöms deltagande i forskarseminarier vara ett centralt element för doktorandernas utvecklande av kunskap och förståelse. Enligt självvärderingen planeras och utformas seminarieverksamheten så att den både stöder de individuella doktorandernas progression och tillhandahåller bredd. Seminarierna bidrar även till akademiska färdigheter genom att doktoranderna får träna på att aktivt bidra till en dynamisk akademisk diskussion. Lärosätet understryker att seminarieverksamheten planeras i samråd, och att både doktorander och seniora forskare således planerar och förverkligar programmet.

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

Systematisk uppföljning görs av utbildningens utformning och genomförande i syfte att säkerställa måluppfyllelsen. Resultaten av uppföljningen omsätts i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Vad gäller frågan om systematisk uppföljning konstaterar bedömargruppen att den sker på ett genomtänkt och målinriktat sätt, som garanterar att utbildningens utformning och genomförande säkerställer måluppfyllelsen. I självvärderingen ger lärosätet ett par exempel på några konkreta former för hur uppföljning kan ske. Studierektor genomför årliga utvecklingssamtal med doktoranderna, där de individuella studieplanerna intar en central roll. Inom ramen för utvecklingssamtalen kan mer övergripande problem och missförhållanden tas upp och åtgärdas. I självvärderingen framhålls med hänvisning till lärosätets undersökning att doktoranderna är väl medvetna om den funktion som samtalen har. Individuella studieplaner intar vid sidan om utvecklingssamtalen en annan roll genom att deras fokus ligger på uppföljning av individuella överenskommelser och årlig progression.

I självvärderingen hänvisas även till ett kontinuerligt, medvetet och långsiktigt utvecklingsarbete på fakultetsnivå. Här skrivs det fram att ett handledarkollegium spelar en stor roll för att säkerställa att forskarutbildningen inte i praktiken skiljer sig åt vad gäller exempelvis arbetsbelastning eller kompetensutvecklingsmöjligheter för doktoranderna beroende på vilken handledare dessa har. Lärosätet framhåller även här att arbetet gett resultat och bidragit till förändringar. Bedömarna uppfattar det som att resultat från bland annat doktorandundersökningar understödjer detta och pekar på en positiv utveckling. Således anser bedömargruppen att institutionen till synes nyttjar sådana undersökningar medvetet för ett systematiskt kvalitetsarbete.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat**Aspekt: Måluppfyllelse av kunskapsformen färdighet och förmåga**

Bedömning med motivering: Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar samt i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet kan presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt. Doktoranderna visar också förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Lärosätet redogör i självvärderingen detaljerat och med hänvisning till den allmänna studieplanen för centrala målsättningar för forskarutbildningen som mer direkt berör aspekten färdighet och förmåga. Dels finns här viktiga inslag om planering av projekt och dels berörs olika former av kommunikativ kompetens som kan förutsättas hos den disputerade, inklusive allmänakademisk och pedagogisk kompetens. De tidigare berörda redskapen blir också här centrala, så som individuella studieplaner, och seminariearbetets struktur och form.

Bedömargruppen finner att lärosätet på en konkret nivå redogör väl för de förväntningar som ställs på doktoranden, i form av land annat förmåga att hantera olika relevanta genrer inom den akademiska karriären. Vidare redogörs tydligt för ett helhetstänkande om forskarutbildningen och hur denna omsätts i en konkret progression under bildningen med start i den inledande diskussionen om doktorandens projektplan och fram till slutseminariet. Doktorander förväntas enligt självvärderingen på motsvarande sätt under forskarutbildningen delta i minst en internationell konferens, symposium

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

eller forskarskola och där muntligt presentera sin egen forskning, och de ges inom ramen för seminarierna möjlighet att träna detta. Vad gäller utvecklande av pedagogisk kompetens och färdighet presenteras i självvärderingen en modell, vilken för bedömarna framstår som genomtänkt och realistisk. Doktoranderna får möjlighet att inledningsvis och under handledning introduceras och integreras i det konkreta undervisningsarbetet, eventuellt parallellt med universitetets högskolepedagogiska grundkurs. Bedömagruppen vill lyfta modellen som ett gott exempel.

En intressant innovation bedömarna finner värd att lyfta fram är fakultetens "Write-on-site"-grupp, där en brett sammansatt grupp av doktorander och seniora forskare möts en gång i veckan för att skriva. Den främsta målsättningen tycks här vara att signalera vikten av att prioritera det egna skrivandet och skrivvanor. Det här är ett exempel bland flera från självvärderingen på hur doktorander fortlöpande kan delta i olika evenemang, workshops och seminarier för att vid sidan av deltagande i det egna seminariet utveckla olika forskarfärdigheter. Dessa kan även integreras i examinationen av olika kurser. På motsvarande sätt anser bedömarna det lovvärt att doktoranderna kan delta i språkvetenskapliga fakultetens kortkurser i olika språk såsom tyska och franska.

Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Med tanke på hur väl utarbetade och genomtänkta forskarutbildningens olika element är framstår det för bedömarna på en konkret nivå som logiskt att det viktigaste verktyget för uppföljning med avseende på färdighet och förmåga är den individuella studieplanen, genom vilken både balans och progression kan diskuteras på detaljnivå. Detta slag av uppföljning placerar, vilket lärosätet även skriver i självvärderingen, huvudhandledaren i en central ansvarsposition vid sidan av ämnesföreträdaren och studierektorn för forskarutbildningen. Speciell vikt fäster lärosätet här vid frågor om undervisningsbelastning och doktorandens möjlighet att hålla tidsplanen för forskarutbildningen. Det tidigare nämnda kvalitets- och förnyelsearbetet anser bedömagruppen tala för att den systematiska uppföljningen fungerar väl, och konkreta resultat av kvalitetsarbetet exemplifierades i samband med intervjuerna.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat**Aspekt: Måluppfyllelse av kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt**

Bedömning med motivering: Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. Doktoranden har också nått fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Doktorandernas utvecklande av värderingsförmåga och förhållningssätt säkerställs främst genom obligatoriska kursmoment och upplägget på det fortlöpande högre seminariet. Lärosätet har under 2017 infört ett obligatoriskt kursmoment i forskningsetik för nyantagna doktorander, som vid behov även inkluderar individuella konsultationer för doktorander vars avhandlingsprojekt aktualiserar särskilda frågor eller kräver ansökningsförfarande enligt lagen om etikprövning. Under arbetet i det högre seminariet, samt inom handledningen, förväntar lärosätet explicit att värderingsförmåga och förhållningssätt uppvisas i tilltagande grad som en del av ökad intellektuell självständighet och frågor om etik och samhällsansvar ingår i dessa. Lärosätet hänvisar i självvärderingen vidare till en ny

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

strävan att varje eller varannan termin anordna specifika etikseminarier kring olika teman såsom forskningsetik, jäv, likabehandling, etik för sakkunniga, agerande i sociala medier men även kollegialitet. I och med att dessa seminarier är öppna för fakultetens övriga doktorander föreställer sig bedömargruppen att diskussionen får ytterligare bredd.

De forskarstuderande tränar sin förmåga att förmedla forskning till en bredare publik genom att skriva en populärvetenskaplig artikel. Den tredje uppgiften behandlas ibland inom seminarier och uppges i självvärderingen ha varit i fokus under forskarskolan vårterminen 2017.

Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Den systematiska uppföljningen av denna aspekt sker enligt bedömargruppen på ett naturligt sätt som en del av övrig uppföljning, inom olika former av examination och vid presentationer i högre seminariet. Eventuell etikprövning utgör en självständig extern uppföljning. Bedömarna uppfattar att handledaren spelar en uppenbart central roll för att dessa element medvetandegörs och konkretiseras i individuella studieplaner och inom olika praktiker. Ett flertal centrala element är integrerade som delar av utbildningen och av examinationen. Samarbete över ämnesgränser framgår av självvärderingen och exemplifierades även i samband med bedömargruppens intervjuer med lärosätet, vilket bidrar till att måluppfyllelse vad gäller denna aspekt framstår som säkerställd. Bedömargruppen efterlyser dock konkreta exempel från lärosätet på hur uppföljning bidragit till positiv kvalitetsutveckling just när det gäller värderingsförmåga och förhållningssätt.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat**Sammanvägd bedömning av aspektområdet utformning, genomförande och resultat**

Bedömning med motivering: Aspektområdet utformning, genomförande och resultat bedöms sammantaget vara tillfredsställande.

Forskarutbildningen ter sig enligt bedömarna på flera punkter vara väl utformad och genomförd samt karaktäriseras därtill av bredd beträffande kursmöjligheter och aktiviteter genom den större miljö som ämnet är en del av. En kritisk uppföljning är inarbetad i verksamheten vilken också ger resultat i form av vidtagna åtgärder och måluppfyllelsen förefaller väl säkerställd. Samtidigt finner bedömargruppen orsak att påpeka att det genomtänkta upplägget för utbildningen som helhet, även om det på många sätt är väl utformat, riskerar att bli tids- och resurskrävande för doktoranderna på ett sätt som i framtiden kan försätta doktoranderna i en svag position och även äventyra genomströmningen. Här finner bedömarna utvecklingsmöjligheter för forskarutbildningen, det vill säga att balansera de konkreta målsättningarna och kraven med de resurser som enskilda doktorander har till sitt förfogande. Dock kan bedömarna konstatera att tillgänglig statistik av genomströmningen för utbildning i nuläget motsvarar statistiken på nationell nivå.

Vid sidan av kurserna bedöms deltagandet i forskarseminarier vara ett centralt element för doktorandernas utvecklande av kunskap och förståelse. Under seminarierna får doktoranderna träna på att aktivt bidra till en dynamisk akademisk diskussion. Bedömargruppen vill här som ett positivt exempel lyfta fram att seminarieverksamheten planeras och förverkligas i samråd med både doktorander och seniora forskare. Den systematiska uppföljningen sker på ett genomtänkt och målinriktat sätt, då studierektor genomför årliga utvecklingssamtal med doktoranderna, som enligt lärosätets

undersökning är väl medvetna om den funktion som samtalen har. De individuella studieplanerna intar en central roll för uppföljning av individuella överenskommelser och årlig progression.

Vad gäller utvecklande av pedagogisk kompetens och färdighet presenteras i självvärderingen en genomtänkt och realistisk modell, där doktoranderna får möjlighet att inledningsvis och under handledning introduceras och integreras i det konkreta undervisningsarbetet. Bedömargruppen vill lyfta modellen som ett gott exempel.

Perspektiv

Arbetslivets perspektiv

Bedömning med motivering: Utbildningen förbereder doktorander för ett föränderligt arbetsliv.

Enligt självvärderingen från teologiska institutionen vid Uppsala universitet och har tidigare disputerade doktorander i de flesta fall funnit sin plats inom akademien, och det är också något som de forskarstuderande i hög grad siktar mot. I självvärderingen betonas dock att forskarutbildningen ger en rad generiska kompetenser som är användbara på en vidare arbetsmarknad. Professioner utanför akademien som nämns är gymnasielärare, folkhögskollärare och museipedagog. Här framgår emellertid inte om kontakter finns för att föra en dialog med sådana professioner för att stärka ett arbetslivsperspektiv inom utbildningen.

I självvärderingen delas arbetslivsperspektivet in i de tre delarna forskning, undervisning samt samverkan med det omgivande samhället, både i rollen som forskare och på tjänster utanför akademien. När det gäller forskning, anges att ett arbetslivsperspektiv tränas genom seminarier, forskarskolor och genom att utveckla förmågan att skriva inom de vanligaste skrivgenrerna. Detta ser bedömargruppen som ett gott exempel på ett relevant arbetslivsperspektiv i utbildningen. Doktoranden ska vidare under sin utbildning delta i minst en internationell forskningskonferens för att tränas i att kommunicera sin forskning.

När det gäller undervisning ska doktoranden genomföra en obligatorisk högskolepedagogisk kurs för universitetslärare (7,5 högskolepoäng). Dessutom ska doktoranden någon gång under sin utbildning ges tillfälle till träning för att kunna undervisa på universitetsnivå. Vidare nämns i självvärderingen att doktorander deltar på den pedagogiska dag institutionen anordnar varje termin. Att samtliga doktorander bereds plats för undervisning och att på detta sätt meritera sig, ser bedömargruppen som viktiga exempel på hur utbildningen är relevant för ett framtida föränderligt arbetsliv. Samtliga doktorander tjänstgör också under en tid som ämnesassistent, vilket enligt självvärderingen ger träning vad gäller administrativa färdigheter.

I självvärderingen nämns att förmågan att sprida kunskap utanför den akademiska världen har betonats under senare tid. Som en konsekvens av det har kravet att skriva en populärvetenskaplig text införts som examinerande moment i utbildningen, liksom att någon gång under doktorandtiden hålla en populärvetenskaplig föreläsning. Just nu prövas i utbildningen även en modell där det högre seminariet minst en gång om året ägnas åt livet som akademisk forskare. Detta skulle enligt bedömargruppen kunna kompletteras med livet som forskarutbildad inom en myndighet, inom näringslivet eller inom någon annan intressents arbetsliv. Vidare har ett arbete kring den tredje uppgiften bedrivits för att "ge tillbaka" kunskaper till samhället. Här anser bedömarna att även ett arbete för att i dialog och genom samverkan hämta in relevanta samhällsfrågor för forskning kulle kunna ske, vilket således kan betraktas som ett utvecklingsområde. Fakulteten arbetar även med att

Datum
2018-01-30

Reg.nr
411-00450-16

bjuda in forskningsfinansiärer och att ventilera forskningsansökningar inom ramen för det högre seminariet, vilket ses som positivt av bedömargruppen. Fakulteten anordnar vidare karriärdagar en gång om året, där flera tänkbara vägar efter disputation diskuteras. Fakulteten har inte någon egen organiserad alumniverksamhet, men detta finns centralt vid Lunds universitet.

Utbildningens utformning och genomförande följs systematiskt upp för att säkerställa att den är användbar och förbereder för arbetslivet. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

För att komma tillrätta med identifierade problem avseende doktorandernas möjligheter till undervisningserfarenheter har institutionen infört en särskild introduktion och mentorskap inom och under undervisningsperioder vilket bedöms av bedömargruppen som mycket positivt. Doktorander går även en högskolepedagogisk grundkurs, där examinationen innebär en uppföljning av färdigheter av betydelse för bland annat en akademisk karriär.

Under senare tid har utbildningen till följd av uppföljningsresultat förstärkts genom flera insatser med adekvata inslag för att förbereda för ett arbetsliv, både inom och utanför akademien vilket bedöms som mycket positivt. Fortfarande syns emellertid en stark dominans av aktiviteter kopplade till forsknings- och undervisningsarbete inom akademien. Ett bredare arbetslivsperspektiv kompletteras emellertid genom fakultetens mer övergripande arbete, vilket kan komma doktorander till godo.

Bedömargruppen identifierar ett par viktiga utvecklingsområden för utbildningen inom ett arbetslivsperspektiv. Dels genom att ytterligare förstärka inslaget av en mer systematisk forskningssamverkan med intressenter utanför akademien och dels genom att utforma en tydligare karriärplanering inom ramen för doktorandernas utbildning.

Sammantaget bedöms arbetslivsperspektivet vara tillfredsställande.

Perspektiv

Doktoranders perspektiv

Bedömning med motivering: Utbildningen verkar för att doktoranderna tar en aktiv del i arbetet med att utveckla utbildningen och lärprocesser.

Det finns ett doktorandråd som bedömargruppen uppfattar vara aktivt och välrepresenterat i olika sammanhang, i enlighet med vad som kan förväntas. Doktoranderna erbjuds även obligatoriska utvecklingssamtal med studierektor samt muntliga utvärderingar, vilket ger tillfälle för synpunkter.

Bedömargruppen ser även positivt på doktorandernas deltagande i institutionens pedagogiska utvecklingsarbete, och de möjligheter att delta i institutionens pedagogiska dagar som erbjuds dem, då detta ger möjlighet till inflytande vad gäller undervisning. Den förberedande introduktionen till undervisningen, i form av auskultation på den kurs doktoranden ska undervisa inom, vill bedömargruppen lyfta fram som ett gott exempel. Doktoranderna beskrivs dessutom ha tillgång till nationella såväl som internationella nätverk och oppmuntras att ta del av dessa.

Systematisk uppföljning görs för att säkerställa att doktorandinflytandet används i kvalitetssäkring och utveckling av utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Datum
2018-01-30Reg.nr
411-00450-16

Enligt självvärderingen har den fysiska arbetsmiljön har förbättrats med nya lokaler.

Lärosätet lyfter fram att doktoranderna måste särskiljas som grupp vid större arbetsmiljöundersökningar. Dessa har visat ett relativt högt sjuktal bland kvinnor som går doktorandutbildningen. En rad åtgärder påstås i självvärderingen ha vidtagits för att förbättra den psykosociala arbetsmiljön, vilket ska ha visat sig i arbetsmiljöundersökningar (Personalbarometern), men lärosätet nämner inga närmare konkreta exempel.

Bedömargruppen vill lyfta fram det positiva exemplet att professionsinriktade inslag inkluderats inom ramen för det högre seminariet enligt doktorandernas önskemål i en skriftlig utvärdering. Vidare har doktoranderna möjlighet att framföra sina önskemål och synpunkter både vid de högre seminarierna och vid det årliga utvecklingssamtalet med studievägledare, som ansvarar för att återkoppla eventuella synpunkter till handledarkollegiet.

Enligt självvärderingen har fakulteten beslutat om att precis som för studenter på grundnivå införa fortlöpande skriftliga utvärderingar även inom forskarutbildningen för alla aktiva doktorander. Studierektor för forskarutbildningen kommer i framtiden att genomföra detta terminsvis och med anonymitet gentemot handledarna (som examinerar kurserna). Detta för att kunna identifiera problem med exempelvis doktorander som riskerar att inte bli färdig med utbildningen på utsatt tid.

Sammantaget bedöms doktoranders perspektiv vara tillfredsställande.

Perspektiv

Jämställdhetsperspektiv

Bedömning med motivering: Ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningens utformning och genomförande.

Trots det överlag positiva utfallet från bedömargruppen avseende jämställdhetsperspektivets integrering i utbildningen identifieras vissa svagheter som understryker vikten av ett fortsatt aktivt utvecklingsarbete.

En mångsidig medvetenhet om jämställdhetsperspektivet framträder i underlaget, som inkluderar frågor om examination och kursinnehåll samt förutsättningar för antagning. Exempelvis ser bedömargruppen positivt på att institutionen sett över kurslitteratur med hänseende på att denna, utöver verk av både manliga och kvinnliga författare, ska beröra kvinnohistoria, genusvetenskap, queerperspektiv, feminism, intersektionalitet och normkritik.

Parallellt har lärosätet generellt strävat efter att förbättra arbetsformerna och examinationen för att möta eventuell diversitet och olika individuella inlärningsmönster. Som exempel beskriver institutionen i sin självvärdering ett försök att variera formerna på de högre seminariet, för att försöka bryta invanda mönster.

Forskningsmiljön framställs i självvärderingen som öppen och välkomnande för olika doktorander. Lärosätet beskriver dock i självvärderingen att mansdominansen lockar fler män än kvinnor att söka forskarutbildningen, och lärosätet resonerar kring vikten av att kvinnor känner sig "personligt uppmuntrade att söka" genom bland annat förekomsten av kvinnliga förebilder. Bedömargruppen ser

det som positivt att lärosätet reflekterar över den ojämna könsfördelningen, och vill understryka vikten av att institutionen fortsätter ansträngningarna att komma till rätta med detta.

Bedömaregruppen anser således att det finns ett tydligt utvecklingsområde vad gäller jämställdhetsperspektivet. Lärosätet har goda förutsättningar att hantera detta, men att detta kräver större lyhördhet för doktorandernas egna upplevelser och erfarenheter.

Systematisk uppföljning görs inte för att säkerställa att doktorandinflytandet används i kvalitetssäkring och utveckling av utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts inte vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker inte till relevanta intressenter.

Jämställdhetsproblematiken beaktas till viss del av lärosätets likavillkorskommittén och genom arbetsmiljöundersökningen Personalbarometern. Det finns brister som bedömaregruppen identifierat gällande rekryteringsprocessen av nya doktorander. Inom doktorandkollegiet finns en kvinnlig och fem manliga doktorander, vilket väcker uppenbara frågor från bedömaregruppens sida. Det framkom under intervjun att kvinnor "faller bort" vid avancerad nivå, och att antalet manliga sökande därför blir övervägande. Denna tydliga problematik är något som lärosätet bör arbeta vidare med och bedöms därför vara ett utvecklingsområde.

Det framgick dock vid de kompletterande intervjuerna att ansvariga för forskarutbildningen funderar över hur rekryteringsprocessen bör utvecklas i ett längre perspektiv, och att en del av problemet kan vara förankrad i strukturer som etableras på lägre utbildningsnivåer. Det här visar på en medvetenhet hos lärosätet om problemet och en viss strävan att på ett adekvat sätt undersöka vad som påverkar den skeva könsbalansen. Bedömaregruppen vill som ett positivt exempel lyfta fram initiativet med intresseväckande möten mellan redan antagna doktorander och studenter på avancerad nivå, i syfte att uppmuntra en mångfald av forskarbegåvningar. Det framkom i självvärderingen att mastersstudenter ibland deltar på forskarseminarierna. Detta möjliggör en framtida justering av den rådande obalansen vad gäller könsrepresentationen, men bedömaregruppen vill samtidigt understryka vikten av att institutionen ser detta som ett utvecklingsmål och systematiskt granskar och följer upp eventuellt andra och mer osynliga hinder på ett liknande sätt. Det framgår inte tydligt för bedömarna hur en systematik uppföljning vid lärosätet sker, vilket därför också identifieras som ett utvecklingsområde.

Sammantaget bedöms jämställdhetsperspektivet vara tillfredsställande.

Aspektområdet: Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Sammanvägd bedömning av aspektområdet uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömning med motivering: Aspektområdet uppföljning, åtgärder och återkoppling bedöms sammantaget vara tillfredsställande.

Personalens kompetensutveckling övervakas enligt självvärderingen av fakulteten genom årliga rapporter och prefektens årliga utvecklingssamtal med personerna i fråga. Kvaliteten i forskarutbildningen övervakas i sin tur av fakultetsnämnden och genom lärosätets regelbundna kvalitets- och förnyelseundersökningarna, som ger underlag till kvalitetsförbättring.

Forskningsandelen i anställningen anses av bedömarna vara ett minimum för att säkerställa den enskilda forskarens vetenskapliga kompetensutveckling.

Det finns en studierektor för forskarutbildningen som håller årliga utvecklingssamtal med de forskarstuderande och fångar upp eventuella problem med handledning och progression. Självvärderingen nämner också ett handledarkollegium som arbetar med kvalitetsutveckling. Det genomförs regelbundet doktorandundersökningar för att mäta hur tillfredsställda doktoranderna är med utbildningen. Här var återkopplingen från doktoranderna enligt uppgift i självvärderingen överlag positiv när det gäller den psykosociala arbetsmiljön. Således konkluderar bedömargruppen att lärosätet arbetar på flera nivåer och sätt med uppföljning, åtgärder och återkoppling för att kvalitetssäkra utbildningen.

Rörande doktorandernas måluppfyllelse ges återkoppling på sedvanligt sätt genom slutseminarium, seminarierepresentationer under doktorandstudierna och konferensinlägg. Vidare enligt självvärderingen arbetar lärosätet också med att utveckla den etiska medvetenheten. Progressionen övervakas med hjälp av de individuella utvecklingsplanerna, och ett projekt är igång för att förbättra och komplettera dessa. Fakulteten har nyligen reviderat den allmänna studieplanen för att säkerställa alla doktorander en likvärdig utbildning oberoende av handledare. Även här framgår det för bedömarna att lärosätet genomför ett löpande kvalitetsarbete.

Enligt självvärderingen beaktar lärosätet ett arbetslivsperspektiv genom egna karriärdagar och alumniundersökningar. För att komma tillrätta med identifierade problem avseende doktorandernas möjligheter till undervisningserfarenheter har institutionen infört en särskild introduktion och mentorskap, vilket bedöms av bedömargruppen som mycket positivt. Ett doktorandråd bevakar doktorandernas perspektiv och lärosätet ska införa fortlöpande, skriftliga utvärderingar även för doktoranderna.

Jämställdhet beaktas till viss del av lärosätets likavillkorskommittén och genom arbetsmiljöundersökningen Personalbarometern. Bedömargruppen vill dock påpeka att uppföljningen av balansen mellan könen i doktorandgruppen måste ges större uppmärksamhet och vill som ett positivt exempel lyfta fram initiativet med i möten mellan antagna doktorander och studenter på avancerad nivå, i syfte att uppmuntra en mångfald av forskarbegåvningar. Detta möjliggör en framtida justering av den rådande obalansen vad gäller könsrepresentationen, men bedömargruppen vill samtidigt understryka vikten av att institutionen ser detta som ett utvecklingsmål och systematiskt granskar och följer upp eventuellt andra och mer osynliga hinder på ett liknande sätt.

Samlat omdöme: Hög kvalitet

Bedömning med motivering: *Sammantalet visar underlagen att utbildningen håller hög kvalitet.*

Gällande det första aspektområdet miljö, resurser och område är studieplanen precis och utförlig beskriven, och säkerställer en bred och metodmedveten utbildning. Personalen har hög vetenskaplig kompetens, men som helhet en begränsad handledningserfarenhet, enligt bedömarnas uppfattning. Att bättre sprida handledningsansvaret, utbilda handledarna och skapa en bättre överensstämmelse mellan handledarnas och doktorandernas forskningsfält, identifierar bedömargruppen som viktiga utvecklingsområden för lärosätet. Bedömargruppen konstaterar att institutionen står inför stora utmaningar, både med hänsyn till att bättre utnyttja handledarkapaciteten i allmänhet och i synnerhet när det gäller de omställningar som kommer att behöva göras när den lärare som har haft ensamt ansvar som huvudhandledare snart frånträder sin ställning. Institutionen befinner sig därmed i en sårbar situation.

Det framgår av självvärderingen och bifogade publikationslistor att lärarna inom ämnet är produktiva forskare och att forskarutbildningsmiljön har goda internationella och nationella kontaktnät, som också kommer de forskarstuderande till godo. För bedömargruppen framstår det att det vid institutionen finns en medvetenhet att komma tillrätta med de utmaningar som beskrivits. Det gäller även ansträngningarna att förbättra gemenskapskänslan i doktorandmiljön, genom det gemensamma seminariet och ett årliga teori-internat. Seminarieverksamheten vid institutionen och lärosätet i övrigt framstår som väl utbyggd, även om doktorandernas deltagande i det högre seminariet har varierat. Lärosätet har också genomfört en doktorandenkät för att uppmärksamma svagheter, och en bedömning av kvaliteten på forskarutbildningen ingår i lärosätets regelbundna kvalitets- och förnyelseundersökningar.

Vidare kan bedömargruppen konstatera att utbildningens utformning, genomförande och resultat överlag verkar fungera utmärkt samt är genomtänkt och har innovativa inslag. Forskarutbildningen karaktäriseras av en bredd beträffande kursmöjligheter och aktiviteter genom den större miljö som ämnet är en del av. Institutionen har goda och välfungerande mekanismer för regelbunden intern evaluering av undervisningsupplägget och ett kvalitetsförbättrande arbete. Parallellt kan bedömargruppen påpeka att det finns skäl att vara uppmärksam på och följa hur den mycket väl utarbetade utformningen belastar doktoranderna. Bedömargruppen önskar också att lärosätet som ett utvecklingsprojekt reflekterar över om de med dessa mekanismer kan ta itu med de kritiska kommentarer som bedömarna rest vad gäller könsbalansen inom utbildningen.

Vid sidan av kurserna bedöms deltagandet i forskarseminarier vara ett centralt element för doktoranderna där dessa tränas att bidra till en dynamisk akademisk diskussion. Därutöver planeras och förverkligas seminarieverksamheten i samråd med doktorander och seniora forskare. Studierektor genomför årliga utvecklingssamtal med doktoranderna, där de individuella studieplanerna intar en central roll för uppföljning av individuella överenskommelser och årlig progression.

För att komma tillrätta med identifierade problem avseende doktorandernas möjligheter till undervisningserfarenheter har institutionen infört en särskild introduktion och mentorskap. Arbetslivsperspektivet föreligger tydligt inom utbildningen, men arbetsmöjligheterna utanför den akademiska forskningssektorn skulle enligt bedömarna kunna ges större uppmärksamhet. Bedömargruppen vill lyfta fram det positiva exemplet att professionsinriktade inslag inkluderats inom ramen för det högre seminariet enligt doktoranderna önskemål i en skriftlig utvärdering. Fakulteten ska införa fortlöpande skriftliga utvärderingar även inom forskarutbildningen för alla aktiva doktorander.

Slutligen anser bedömargruppen att doktorandernas intressen är väl tillgodosedda och uppfattar en medvetenhet kring likabehandlingsperspektiv i utbildningens innehåll, där jämställdhetsutmaningarna till viss del uppmärksammas. Arbetet för en bättre könsbalans bland doktoranderna, och i övrigt ökad jämställdhet vid institutionen bör aktivt fortsätta. Bedömargruppen vill lyfta fram initiativet med intresseväckande möten mellan doktorander och studenter på avancerad nivå, i syfte att uppmuntra en mångfald av forskarbegåvningar. Bedömarna saknar dock en tydlig systematisk uppföljning av jämställdhetsintegrering inom utbildningen, vilket därför identifieras som ett utvecklingsområde. Överlag anser dock bedömargruppen att forskarutbildningen i Religionshistoria vid Uppsala universitet som helhet karaktäriseras av hög kvalitet.

Datum

2018-01-30

Reg.nr

411-00450-16

Bilaga 2

Bedömargruppen och anmälda jäv

Bilaga 3

Redovisning av underlag från respektive lärosäte¹

Lunds universitet

Forskarutbildnings- ämne	Självvärdering	Allmän studieplan	Individuella studieplaner	Intervju lärosäte	Intervju doktorander
Religionshistoria med inriktning islamologi - licentiat- och doktorsexamen	Ja	Ja	6	Ja	Ja

Stockholms universitet

Forskarutbildnings- ämne	Självvärdering	Allmän studieplan	Individuella studieplaner	Intervju lärosäte	Intervju doktorander
Religionshistoria - licentiat- och doktorsexamen	Ja	Ja	6	Ja	Ja

Uppsala universitet

Forskarutbildnings- ämne	Självvärdering	Allmän studieplan	Individuella studieplaner	Intervju lärosäte	Intervju doktorander
Etik - licentiat- och doktorsexamen	Ja	Ja	8	Ja	Ja
Religionshistoria - licentiat- och doktorsexamen	Ja	Ja	6	Ja	Ja

Redovisning av övriga underlag

Utöver de underlag som lärosätena har skickat in har UKÄ tagit fram följande underlag för respektive utbildning

¹ I de fall antalet doktorander är 16 eller färre, väljs samtliga doktoranders individuella studieplaner. I de fall där antalet doktorander är fler än 16, görs ett slumpmässigt urval och 16 individuella studieplaner väljs ut.

Bilaga 4

Lärosätens svar på delning av preliminära yttranden

Lärosätens svar kommer in som pdf-filer och läggs in av utredare samma ordning som i bilaga 1